

НАЦИОНАЛНА ХУДОЖЕСТВЕНА АКАДЕМИЯ

ФАКУЛТЕТ ЗА ИЗЯЩНИ ИЗКУСТВА

КАТЕДРА ГРАФИКА

А В Т О Р Е Ф Е Р А Т

на дисертация

за присъждане на образователна и научна степен „Доктор”

„ ГРАФИЧНОТО ИЗКУСТВО ОТ НАЧАЛОТО НА ХХІ в.

В КОНТЕКСТА НА КИТАЙСКАТА КУЛТУРНА СТРАТЕГИЯ “

Велико Иванов Маринчевски

Научен ръководител:

Проф. д-р Красимира Коева

София, 2021

СЪДЪРЖАНИЕ:

УВОД	3
ГЛАВА I. Кратък преглед на печатането и развитието на графиката в Китай...	6
1. Най-ранни будистки образци. Графиката по време на династиите;	
2. От традициите към съвременността.....	8
ГЛАВА II. Един пояс, Един път (ЕПЕП) One Belt One Road (OBOR).....	12
1. Икономически и културни аспекти; 2. Художествени междуинституционални сътрудничества и обмен; 2.1. <i>„Печелившо за всички сътрудничество – Един пояс, Един път“</i> - Win-Win Cooperation Belt and Road International Printmaking Project.....	18
2.3. Среща по Пътя на коприната. Академично сътрудничество - ЦАИИ и НХА.....	22
2.4. <i>По пътя на коприната: „От Стара планина до Черно Море“</i> и <i>„От традицията до съвременността“</i> - Централна академия за изящни изкуства, Пекин – НХА	24
ГЛАВА III – Графична база Гуанлан /Guanlan printmaking Base	
Пример за осъществяването на една успешна визия.....	27
1. Основаване, структура, управление, поетапно разрастване и взаимовръзка;	
2. Творческо графично ателие / Printmaking Workshop; 2.1. Artists in Residence - международни и китайски автори; 2.2. Българско участие; 3. Музей за графика на Китай / China Printmaking Museum 2014-2020; Изложбена дейност; 4. Международно биенале 2007-2019 / Guanlan International Print Biennial; 5. Търговски Център; 6. Търговско Изложение; 7. Гуанлан Форум / Guanlan Forum; 8. Международен графичен Алианс (ИРОА) International Printmaking Organization Alliance. 9. УАС.	
ГЛАВА IV – Академичен обмен.....	40
1. НХА – Академичен обмен; 2. Международен академичен алианс на организациите за графика / International Academic Printmaking Alliance (IAPA)	38
ГЛАВА V - Лично творчество	44
ЗАКЛЮЧЕНИЕ	51
ПРИНОСНИ МОМЕНТИ	53
Публикации, Библиография, Приложение	55

Авторът на дисертационния труд е зачислен като докторант в самостоятелна форма на обучение, направление „Б” към катедра „Графика“ на Националната художествена академия със заповед № 0103-У от дата 05.06.2020 г., на основание решение на Факултетен съвет при Факултет за изящни изкуства. Дисертационният труд е обсъден и приет от Катедра „Графика” на 29.01.2021 г. С решение на Факултетния съвет при ФИИ на НХА от заседание на 11.02.2021 г. е отчислен с право на защита.

Дисертационният труд съдържа основен текст и приложение. Текстовата част се състои от общо 126 страници и следните основни раздели - увод, пет глави и заключение; допълнена от приносни моменти, библиография, публикации и приложение с интервюта; Приложение – албум от 100 страници снимков материал предимно от личен архив на автора, от архиви на изследваните художествени институции и техните електронни сайтове.

УВОД

Изборът на темата на това изследване е следствие на прякото свидетелство на автора. Изследването, което се прави за първи път, разкрива изключителните възход и влияние на Китай, неговата икономическа и културна експанзия в контекста на Инициативата „*Един пояс, Един път*”. То проследява връзката между китайската икономика, образование, изкуство/графика. Показва процесите на формиране, развитие и интензивност на двустранните отношения с България в сферата на графичното изкуство. Подчертава ролята на Графиката като Посланик. Носи убедеността за бъдещето на художественото образование в световен мащаб. Печелившо за всички сътрудничество - това е основният мотив на изследването.

Хронологичната рамка на дисертационния труд са първите две десетилетия на XXI век. Фокусът е върху годините с нови, най-интензивни и успешни сътрудничества – от 2007 до 2020 години. Допринасящ подтик са множеството творчески престои на автора в Китай от 2009 година до днес: Участието в Инициативата за графика „*Един пояс, Един път*“ в Дунхуан, София и Пекин, творческите резиденции в Графична база Гуанлан, преподавателската дейност там, лекторски и жури дейности в Тянджин и Гуанджоу, самостоятелните и общи

изложби, участията в международни форуми на графиката и академичен обмен в Пекин и Ухан, кураторски проекти в Музея за графика на Китай в Шенджен, както и създадените приятелства по *Пътя на коприната*.

Целта на това изследване е да покаже, че Китай – посредством целенасочена и неотклонна политика – гради свят, в който стойност и определения за всичко ще бъдат безмълвно, или не, определяни от Китай – икономика, отношения, изкуство, графика. И да докаже далновидността, приемствеността, последователността, техническото осъществяване и наследяемостта на резултатите от една подобна, и по самата си същност единствена за близко обозримо бъдеще, инициатива/стратегия.

Китай отново е доминиращ на световната сцена.

Привличането на творци от цял свят, предоставянето на среда за творчество и за изграждане на контакти, осмислянето на живота на творците, преодоляването на културни различия и възможността за доказване в световен мащаб – това е подходът на Китай към предизвикателствата на нашия „стар свят“. Китай сам по себе си се нуждае, засега, от одобрението на „стария свят“, за да построи своя Нов стар свят. Стремжът на Китай е не осъществяването на временен или постоянен икономически възход, не наличието на дълготрайно културно влияние, а налагането на цивилизационни ценности. Предавани, осмислени и възприети, поединично, или заедно, от цели общества. Налагането на стандарт – общоотличителен стандарт е приоритет на това, което наричаме цивилизация.

Задачите, които се поставят: Трудът да бъде важен документ за проследяване и изследване на графиката, чрез свързаните институции и инициативи, да систематизира и поднесе хронологично дейността им и да разшири познанията за изследвания период.

В дисертационния труд са използвани следните методи: Историографски и ретроспективен; Информативно-аналитичен; Статистически - количествен и качествен; както и Доказателствен метод, който е от основно значение за изследването. Представят се данни за културни инициативи, изложби, творчески резиденции, участници, творби, резултати, постижения, отличия. Изследването е

основано на различни източници. Библиографското съдържание включва основно билингвистични китайски издания (на китайски и английски език), в малка част немска, английска и българска литература; цитати от авторски текстове. Използвана е информация от художествени каталози, официални сайтове на художествени институции - музеи, галерии, академии, творчески резиденции в Китай и България, специализираните платформи за графично изкуство в социалната мрежа на Китай WeChat, архивни документи, лична кореспонденция, лични интервюта взети от автора, личен снимков материал, спомени. В допълнение са три публикации на същата тема.

Авторът си дава сметка, че не е възможно да се обхване напълно целия период и обем на изследваната тема. Някои непълноти са съзнателни с цел да се акцентира върху главното и то да бъде събрано в параметрите на докторантура форма „Б“. Всяка от главите би могла да се развие и да бъде обект на самостоятелно изследване.

В Първа глава е направен кратък исторически преглед на възникването на печатането и развитието на графиката в Китай през династиите, което е свързващ фундамент от традицията към съвременността. В тази връзка са приложени лични интервюта на автора със съвременни китайски експерти, свидетели на изследвания период – началото на XXI век.

Втора глава разглежда икономическите и културните аспекти, подчертаващи основната теза – инициативата/стратегията, силата и влиянието на Китай, на неговия голям проект „*Един пояс, един път*“, на печелившото за всички сътрудничество в контекста на изкуството и в частност на графиката - по *Пътя на коприната* и в международен план.

В трета глава е изложена успешната визия/мисия и световния принос на Графична база Гуанлан в нейното образцово триединство - Международна творческа резиденция, Музей за графика на Китай и Международно биенале на графиката, допълнени от Международния форум за графика и Международния алианс за графика.

Четвърта глава се отнася за художественото образование и академичния обмен

между висшите училища. Представени са отношенията и взаимодействията между Националната художествена академия в София и художествените академии на Китай, както и други свързани с графичното образование китайски институции и организации.

Пета глава по условие за форма „Б“ на докторантура, е отделена за личното творчество на автора: работата в Китай, влиянията, създадените творби, постигнатите резултати, лични свидетелства и впечатления. В подкрепа на това са ползвани цитати от авторски текстове, рецензии на китайски и български куратори и изкуствоведи.

Приложението е представено като отделно книжно тяло и съдържа 100 страници снимков материал основно от личен архив и от архива на изследваните художествени институции. Включени са интервюта на автора с влиятелни творчески личности със значими приноси към изследваните теми. Представени са таблици със сравнителни данни и документи.

ГЛАВА I

Кратък преглед на печатането и развитието на графиката в Китай

Изобретяването на хартията, откритието печатане върху хартия през около 700 г. от н.е. и създаването на подвижния набор от Древен Китай, са изключителен принос за човешката цивилизация, и превръщат Китай в страната с най-дълга история на печатане в Света. Високият печат е най-старата техника и ефективно средство за масова комуникация, която влияе на почти всички сфери в китайското общество - религиозна, художествена, литературна и др. Печатането с дървени блокчета се появява в Китай след средата на 6-ти век и се използва от будистите за разпространяване на учението на Буда в свещенни текстове и сутри. В исторически план са проследени най-ранните известни образци: фрагменти на изображения на цветя в три различни цвята върху коприна (ок. 220 г пр. н. е., Хан); най-ранният образец на дървено блокче - *Дхарани сутра* – отпечатано върху конопена хартия (Тан 618-907 г.); големите открития и приложението им в разпространението на вярата в будистките текстове: *ксилографията* (печат на дървени блокчета) и *подвижният набор*; Най-старата датирана печатна книга в Света - *Диамантената сутра* (един от дискурсите на Буда), отпечатана от Уан Джи на 11 май 868 г. пр. н. е.,

открита през 1907 г. в Дунхуан - *Пътя на коприната*, северозападен Китай.¹ Проследен е и разцветът на високия печат, изявен в различни стилове по времето на династиите Сун (960-1278) и Юан (1278-1367), служещ като форма на илюстрация, както и книгите с нови страници, които около 1000 г. заменят свитъците; Появата на двуцветното печатане с черен и червен цвят през 1340 г. и кулминацията на високия печат по време на династията Мин (1368-1644 г.), когато известни художници си сътрудничат с гравьори и печатари за създаването на изумителни произведения.^{2 3}

През XI в. е изобретен *подвижният набор*. Печатането се осъвършенства в система, използваща подвижни елементи с гравирани символи в глина, които се подреждат според определения за печатане текст. Първата система била изобретена около 1040 г. от Би Шен (Bi Sheng 990-1051). След два века и половина (1298 г.) Уан Чен (Wang Zhen) съчетал старата технология и *подвижния набор*, като направил печатаемите елементи от дървен материал и подобрил системата - гравираните символи/йероглифи можели да бъдат отпечатвани със съчетание от повтарящи се елементи. Това улеснило значително печатането, като намалило и броя на необходимите за изработка дървени парчета. Подобрието довело да разцвет на книгопечатането, технологията била използвана за печатането на хартиени пари от държавата.⁴

Ранните години на XX век в Китай са белязани от мощно възраждане на черно-белите гравюри на дърво. Това е период на политически и културни сътресения.

В края на 20-те години на XX в. художникът Ли Шутонг (Li Shutong 1880–1942) и писателят Лу Сюн (Lu Xun 1881–1936) основават движението „*Модерна гравюра на дърво*“. Графичните отпечатъци стават средство за насърчаване на социално-политическите реформи. Художниците-графици нарушават традицията и съчетават предишните отделни роли на художник, гравьор и печатар, като същевременно

¹ British Ribrary: <https://www.bl.uk/>

² Britannica: <https://www.britannica.com/topic/printing-publishing/History-of-printing>

³ General history of Chinese printmaking «中国版画通史» Wang Bo 王伯敏, Fine Arts Publishing House 1961/2002.

⁴ Ibid

създават нов експресивен провинциален стил - в Шанхай и Гуанджоу.⁵

Съвременната гравюра на дърво като модерна форма на изкуство е представена за първи път в Китай през 1929 година от писателя Лу Сюн. Той съставя първата от поредицата колекции от западно европейски и американски гравюри на дърво и офорти, които се превръщат в модел за новите гравюри в Китай. Роденият в Гуанлан теоритик и педагог Чен Йенчяо (Chen Yanqiao 1911-1970), пионер в зараждащото се в Китай движение, е съосновател заедно с Чен Тиеган и Хе Байтао на сдружението за гравюра на дърво Ye Sui през 1932 г. Следващата година той се свързва с писателя Лу Сюн. Чен Йенчяо използва гравюрата на дърво като идеална възможност за разпространение на обществено-политически идеи за реформи, като за целта създава и политически плакати. Неговото дело вдъхновява съвременните наследници на традицията в Гуанлан.⁶

След основаването на Народната република през 1949 година художествената дейност преминава в печатните отдели на големите академии за изкуства главно в Пекин, Ханджоу и Чунцин. По време на Културната революция (1967–76) се печатат основно пропагандни плакати, отразяващи политическата атмосфера, като е изобразявана работническата класа в отличителен социалистически стил. През 1979 година Дън Сяопин (1904-1997) обявява нова ера на модернизация и икономически реформи. В периода на 80-те и 90-те години художниците усилено изследват нови техники, стилове и теми. Китай отново се отваря към глобалната общност.⁷

I 2. От традициите към съвременността

След периода на реформите и отварянето на Китай към Света, стартирали в началото на 80-те години на XX в., като мост между минало-съвременност-бъдеще на графичното изкуство, се явяват поколения графици, начело с авторитети от 30-40-те години и младото поколение експерти от 70-те, които управляват или създават мощни, влиятелни образователни художествени институции и творчески съюзи. Във

⁵ The Printed Image in China 8th-21 Century, The Metropolitan Museum of Art: <https://www.metmuseum.org/exhibitions/listings/2012/printed-image-in-china>

⁶ China Guanlan Original Printmaking Base. Catalog. Introduce, Chen Yanqiao (1911-1970).

фокуса са Китайската асоциация на художниците⁸, двете основни и най-големи китайски академии в Пекин – Централната за изящни изкуства⁹, най-старата, отбелязала своите 100-годишни история и традиции, и Китайската национална академия¹⁰ - с прилежащите им големи проекти „Пътят на коприната“ и „Печелившо за всички сътрудничество“, подкрепяни и подкрепящи грандиозната инициатива на Китай и президента Си Дзинпин „Един Пояс, Един Път“¹¹. И двете художествени академии са в тясно взаимодействие с Графичната база Гуанлан¹².

От друга страна, на Юг, в новия и модерен многомилionen град Шенджен, Федерацията за литература и артистични кръгове¹³ и Народното правителство на област Лонхуа¹⁴ подкрепят Международното биенале на графиката Гуанлан¹⁵, открито през 2007 г., което осигурява стабилна академична основа за създаването на Графичната база Гуанлан през 2008 г. и Музея за графика на Китай¹⁶ - през 2014 г. В следващите глави и подглави те са разгледани по отделно, както и заедно, в техните обвързаности и взаимодействие. През 2016 г., успоредно в Пекин и Шенджен са основани два големи международни академични алианса за графика: на Централната академия - IAPA¹⁷ и на Музея за графика на Китай - IPOA¹⁸.

Други силни и популярни графични центрове се формират от академиите за изящни изкуства: в централен Китай – Хубей институт за изящни изкуства, Академията за изкуства в Ханджоу на югоизток, Гуанджоу академията за изящни изкуства на юг с Международното триенале за малка графика, и отново на север – Тянджин академия за изящни изкуства. В Тянджин (Tianjin), съседен град на Пекин, е открита нова модерна графична база YAC¹⁹ - по модел и с опита и подкрепата на

⁷ The Printed Image in China 8th-21 Century, The Metropolitan Museum of Art.

⁸ China Artists Association.

⁹ Central Academy of Fine Arts – CAFA, Beijing.

¹⁰ Chinese National Academy of Arts, Beijing.

¹¹ One Belt, One Road Initiative; Silk Road; Win-Win Cooperation – Belt and Road Printmaking Project.

¹² China Guanlan Original Printmaking Base. Shenzhen.

¹³ Shenzhen Federation of Literary and Art Circles.

¹⁴ People's Government of Longhua District.

¹⁵ Guanlan International Print Biennial.

¹⁶ China Printmaking Museum, Guanlan, Shenzhen.

¹⁷ International Academic Printmaking Alliance, Beijing.

¹⁸ International Printmaking Organization Alliance, Shenzhen, Guanlan.

¹⁹ YAC - Young Artists Community, Tianjin.

ръководството на Базата в Гуанлан. Галерията S.I.E.A.C. е център за колекционерски изложби²⁰. Силна подкрепа за графични проекти дават Vinci Art²¹ и IVY Art²².

Президентът на Асоциацията на китайските художници в продължение на 10 години проф. Джанг Лу споделя: *„Дългогодишните усилия на връстниците в местния творчески-графичен кръг създаде среда и условия подходящи за развитието на графичното изкуство. Специалностите по графика в училищата, университетите и институциите за графика изиграха решаваща роля в култивирането на таланта и създаването на произведения на изкуството. В бъдеще можем да предвидим още по-голяма жизненост и енергичност в изкуството на графиката. Започвайки със задълбоченото проучване на различни подходи за печат, цялостното качество на местното производство на графика се подобри бързо и значително.“*²³

Развитието на графиката е важна изследователска тема в съвременното изкуство. Настоящият Президент на Асоциацията на китайските художници и Президент на Централната академия за изящни изкуства проф. Фан Диан споделя в реч пред Академичния алианс за графика в Пекин: *„Като форма на изкуство, която се разглежда като наследство, графиката неизбежно носи белези на епохални особености на научните, технологичните и културните развития. Изначалният характер на репродуциране на графиката ѝ позволява постоянно да разширява своята „територия“. По време на информационната ера следва да проучим по-нататък връзката между графиката и науката, технологиите и визуалната информация. Докато съчетава традиционната форма на изкуство и новите технологии, новите медии и новите методи, графиката може допълнително да използва потенциала си за художествена експресивност и да пресъздаде своята древна и класическа форма с нова субективност.“*²⁴

²⁰ Shuohai International Ex Libris Graphics Art Collection, Tianjin.

²¹ Beijing Vinci Art.

²² IVY ART, Tianjin.

²³ Jiang, Lu. Guanlan International Print Biennial A Collection of Prints, 2019, Catalogue, p. 7.

²⁴ Fan, Di'an. Из реч на основаване на IAPA, 2016, Пекин.

В тази глава авторът поставя акцент върху личностите и институциите, които, като отделни камъни от „Моста“, стъпил върху стабилните основи на хилядолетната традиция и онаследяване, са в неговата скоростно развиваща се среда/съвременността и продължават взаимно да градят другия край на „Моста“ - към бъдещето и просперитета на графичното изкуство.

Проф. Канг Жианфей споделя в интервю с автора на дисертацията: *„Гравирането и печатането са велики изобретения на човечеството, което насърчава разпространението и развитието на културата. Като средство за общуване графичните отпечатъци винаги са свързвали историята и настоящето, изкуството и науката, както хората и обществото. Графичната база Гуанлан повече от десет години се ангажира с международните обмени на графика и резултатите са много добре известни. Тук, графиката е не само средство на художествено изразяване, но и културен мост, свързващ традицията със съвременността, Китай и света.“*²⁵

Според директора на Музея за графика на Китай и на Графична база Гуанлан Ли Канг, в интервю с автора, по отношение на това как изпълняват ролята на мост за приемственост с миналото и връзка с бъдещето, съществуват три основни аспекта: на първо място наследството от традициите и влиянията от страна на чужди държави. Графичната база в Гуанлан и Китайският музей за графика са места, където творци от цял свят могат да творят и живеят свободно: *„ (...) Всъщност творците от различни държави в Гуанлан са нашите важни мостове. Те идват от държави от целия свят и са мостове за съвременен културен и артистичен обмен. Всеки един от тях е един от най-изтъкнатите творци в собствената си културна среда. Всеки един от тях е наследил отлични културни традиции в контекста на собствената си култура и постоянно търси и се развива в действителността, постоянно се насочва и разпространява във външната среда“*(...) *„Графичното изкуство е културно средство. Сблъсъкът на артистични идеи и сближаването на графичните техники*

²⁵ Kang, Jianfei. Из лично интервю на автора на дисертационния труд от 26.06.2020 г. бивш генерален секретар на Комитета за графика на Китайската асоциация на художниците, професор в Централната и Националната художествени академии в Пекин. Цялото интервю - в приложението.

от различни държави превръщат всяка изложба в пресечна точка в настоящето между историята и бъдещето на човешкото изкуство.“²⁶

ГЛАВА II

Един пояс, един път - ЕПЕП / One Belt, One Road - OBOR

II 1. Икономически и културни аспекти

„Един пояс, един път“ е от най-мощните икономически и културни инициативи в съвременната история на Китай. Инициатива толкова сложна, толкова всеобхватна и толкова завладяваща, че смайва и озадачава останалата част от света. От гледна точка на геополитика, икономическо влияние и стратегически цели тя омаловажава древния *Път на коприната*.

Началото на инициативата е поставено от президента Си Дзинпин през есента на 2013 г. Тя се оценява на около 5 трилиона долара за инфраструктурни разходи и обхваща 65 страни в Азия, Близкия изток, Европа и Африка. Частта, наречена „Един пояс“ се отнася за икономическия пояс „*Път на коприната*“, докато частта „Един път“ се отнася до морския маршрут на „*Пътя на коприната*“ в 21 век. Съвместно те означават съживяване на древните търговски пътища на коприната. От самото си създаване инициативата е в светлината на международните прожектори благодарение на амбициозния си мащаб и усилията да се подпомогне икономическото сътрудничество със страните, разположени по „*Пътя*“ в съответствие с китайската външна политика. Съгласно доклада на Националната комисия за развитие и реформи поне 103 държави и международни организации са подписали 118 договора за сътрудничество с Китай под егидата на ЕПЕП.²⁷

През 2016 г. Министерството на културата на Китай представя „План за културното развитие в рамките на „Един пояс, един път“ (2016-2020)“. Година по-късно има нов „План за реформи в културното развитие през 13-ия петгодишен план за социално и икономическо развитие“. В документа се настоява за засилване на сътрудничеството и културния обмен между Китай и страните по „*Пояса и Пътя*“.

²⁶ Li, Kang, Цялото интервю на автора е в приложението.

Министерството на културата и туризма е подписало споразумения със 157 държави за сътрудничество в сферата на културата и 800 плана за културен обмен до края на 2017 година. В същото време са проведени множество срещи и е създадена мрежата за сътрудничество между правителствата на големите държави и региони.²⁸

Китайският *Zeitgeist*²⁹ е новата норма. Олицетворението на новата норма е инициативата *Един пояс, един път*. По същество, тя е икономическа инициатива, която всъщност включва разширяването на културното влияние на Китай. И като крайна цел – налагането на цивилизационни ценности.

„Инициативата „Един пояс, Един път“ представлява демонстрация на нарасналата геополитическа и геоикономическа мощ на Китай. Тя също така е израз на новото геостратегическо мислене на Поднебесната, подкрепено от инструментите на „меката сила“, т.е. икономическото въздействие и взаимодействие.“³⁰

Терминът *„мека сила“* е използван за първи път от Джоузеф Най – професор в Харвардския университет през 1990 година. Съгласно неговата дефиниция *„меката сила е способността да убедиш хората в постигането на политически цели посредством привличане, а не натиск или заплащане“³¹* – т.е., дневният ред в световната политика се оформя на базата на идеи и принципи. Съгласно най-основните елементи на меката сила на една държава са нейната култура (когато е приемлива за останалите), нейните ценности (когато са привлекателни и следвани последователно) и нейната политика (когато е възприемана като неексклузивна и легитимна).³²

И докато цял Свят се съсредоточава върху икономическите аспекти на инициативата *„Един пояс, един път“*, по-прозорливите наблюдатели обръщат

²⁷ Navigating through the winding One Belt One Road, Hogan Lovells, October 2018.

²⁸ Радио Китай. CRI: <http://bulgarian.cri.cn/1081/2019/04/16/1s188826.htm>

²⁹ Цайтгайст. Немски. от zeit – "време", и geist – "дух", също дух на времето или дух на епохата, е термин, означаващ интелектуалния, културния, егическия и политическия климат на дадена епоха или течение.

³⁰ Нако Стефанов. Инициативата „Един пояс – Един път“ (ЕПЕП) и форматът „16+1“ – текуща ситуация и перспективи. 08.07.2018 <http://epicenter.bg/article/Nako-Stefanov-/158717/11/0>

³¹ Nye, J.S. Get Smart: Combining Hard and Soft Power. Foreign Affairs, 2009

внимание на растящото културно влияние на Китай. Търговските коридори и инфраструктурни проекти, на пръв поглед, засенчват с мащаба си по-незабележимото и дългосрочно разпространение на идеите за регионално сътрудничество и мирно надмощие на Китай, посредством оръжията на „меката сила“. Благодарение на културната дипломация Китай влияе и оформя цели общества.³³ Културата вече се е превърнала в един от основните стълбове на стратегията да си осигури международно влияние. Или по думите на президента Си Дзинпин: *„Ние трябва да увеличим меката сила на Китай, да разкажем една добра китайска история и да предадем по-добре съобщението, което носи Китай“*.³⁴

Един бърз преглед на действията на Китай и на инициативата „Един пояс, един път“ показва, че са инвестирани огромни средства за издигането на международния му имидж. Създават се и се организират изложения, фестивали, университети, центрове за езиково обучение, музеи, институти по конфуцианство, телевизионни програми и безброй други инициативи, които да приложат на практика оръжията на „меката сила“ с оглед подобряване имиджа на Китай и увеличаване на неговото влияние и конкурентноспособност в износа на културни продукти на регионално и световно ниво. Или казано по друг начин от бившия Президент на Китай Ху Дзинтао: *„Великото възраждане на китайската нация със сигурност ще бъде постигнато чрез разцвета на китайската култура“*.³⁵

Из реч на проф. Тан Пин от Китайската национална художествена академия: *„Стратегическата концепция на инициативата „Един пояс, един път“ на президента Си е съществена национална политика в новата ера на Китай. Обхващайки времето и пространството, грандиозната идея се ражда преди доста време, съчетавайки древността и съвремеността, свързвайки дома и чужбина. Концепцията е в съответствие с тенденцията за мирно развитие и печелившо*

³² Nye, J.S. Get Smart: Combining Hard and Soft Power. Foreign Affairs, 2009.

³³ Sterling, D. P. A New Era in Cultural Diplomacy: Promoting the Image of China's 'Belt and Road' Initiative in Asia. Open Journal of Social Sciences 6, 2018.

https://www.researchgate.net/publication/323147436_A_New_Era_in_Cultural_Diplomacy_Promoting_the_Image_of_China's_Belt_and_Road_Initiative_in_Asia

³⁴ Albert, E. China's Big Bet on Soft Power Meaning, Purpose and Benefits, 2017.

<https://www.cfr.org/background/Chinas-big-bet-soft-power>

³⁵ Ibid

сътрудничество, което таи в себе си мечтите за просперитет на държавите, разположени по Пътя на коприната и придава съвсем нови оттенъци на древния Път на коприната.“³⁶

В отговор на призива за разширяване на инициативата „Един пояс, един път“ Националната художествена академия на Китай, най-висшата академична институция в страната, заедно с Графичната база Гуанлан специално планират Международния проект за обмен на графики „Печелившо за всички сътрудничество - Един пояс, един път”.

Проф. Тан Пин подчертава известния принос на китайския народ за създаването на типографията, която оказва огромно влияние върху целия процес на човешката цивилизация по протежение на древния *Път на коприната* и за общуването на различните цивилизации чрез изкуството на графиката. Графиката - с различните гледни точки в непрекъснатото развитие на обществото, като най-ефективен общ език за артистичен обмен и препредаване на информация. *„Международният проект за обмен на графика „Печелившо сътрудничество: Един пояс, един път“, използвайки графиката – този общ език – като отправна точка, допринася на практика за (...осъществяването на) „Път на коприната за изкуството“ и междуличностна връзка посредством култура и изкуство чрез организацията на изложби, обмен, форуми и обществено образование в съответствие с нуждите на времето“.*³⁷

Събирането на образци от цял свят, зад които стоят авторитети от цял свят, както и представянето им в съвкупност пред цял свят, е повече от аспирация за надмощие – това е вече надмощие. Коя друга държава предоставя абсолютно безплатен достъп до галерии, музеи и културни институции. В Китай това е норма, не случайно съвпадение, а подразбиращо се стечение на световните обстоятелства. Китай събира

³⁶ Тан. Ping, професор, бивш Вицепрезидент на Централната и на Китайската художествени академии в Пекин, Директор на комитета за експериментално изкуство към Асоциацията на китайските художници. Win-Win Cooperation Belt and Road International Printmaking Invitational Exhibition Works, p.007

³⁷ Пак там

таланти и умове. Китай строи грандиозни проекти и инвестира данъци в институции като Графична база Гуанлан. Китай е господар на „*меката сила*“.

Вследствие на дълготрайно планирана и наложена идея за изравняване на потенциала и съизмеримостта във всяка една област, Китай осъществява политика на избираемост, висококачествен контрол и доброволно и безвъзмездно предоставяне на възможности на надеждни и перспективни млади израстващи творци.

Целенасочената политика на Китай се свежда в следващите, приблизително 50 години, до принципа „*пръв сред равни*“. Конкретно, в областта на графиката визуалното изображение, сетивното въздействие и, отново - хилядолетната китайска традиция, е *primus inter pares*³⁸. Това е стратегия, изградена на базата на далновидност, приемственост и последователност. Възщност, тайната на една-единствена за близкото обозримо бъдеще стратегия, се крие в техническото осъществяване и онаследяване на резултатите.

II 2. Художествени междуинституционални сътрудничества и обмен

Културните и образователните институции на Китай и България осъществяват активен и плодотворен творчески обмен в изследвания период – второто десетилетие на XXI век. В областта на графичното изкуство за пръв път се свързват национални музеи и галерии, национални художествени академии, творчески бази, частни галерии, и връзките между тях са много здрави. Трябва да се отбележи, че повечето от тези нови международни творчески връзки между България и Китай в генезиса си са лични, на художници на свободна практика (*freelance artists*), или на преподаватели в НХА, които на по-късен етап, бележейки развитие през лични инициативи - участия в изложби, биеналета и триеналета на графиката, творчески обмен и резиденции, с постигнатите успехи и отличия естествено преминават в кураторски проекти и институционални сътрудничества. Това е смисълът и целта на този вид творчески и академичен обмен, а резултатът е все по-силно, по-широко и по-качествено сътрудничество в изкуството и в частност – в графиката.

³⁸ Лат. „пръв сред равни“.

„Един пояс, един път“ в изкуството се инициира и подкрепя с мощно финансиране от двете най-влиятелни художествени академии на Китай: Китайската национална художествена академия и Графичната база Гуанлан с Музея за графика на Китай. Те създават проекта *„Печелившо за всички сътрудничество - Един пояс, един път – Международен проект за обмен на графика“*.

Централната Академия за изящни изкуства (САФА) - представя проекта *„По пътя на коприната“*, също в подкрепа на ЕПЕП, но включвайки по-широк спектър на художествен изказ на съвременните творци, както в изящните изкуства - живопис, скулптура, графика, така и в приложните - керамика, текстил, порцелан, стъкло и в други медии, като видео и арт инсталации.

Музеят на изкуствата на Джъдзян в Ханджоу и Софийска градска художествена галерия - СГХГ планират и реализират *„Вдъхновение от езера и планини“* – изложба на съвременна китайска графика (2015) по повод петата годишнина на Музея.

Китайският културен център в София организира две изложби: съвместно с Националната галерия осъществяват *“История и действителност“* – съвременно китайско изкуство в подкрепа и подкрепена от ЕПЕП (Централна и Източна Европа – ЦИЕ); и изложбата *„Еднаквост и различност в симбиоза“* – Китай и държавите от ЦИЕ 16+1, в която са включени седем художници от България (2018).

Хронологично, първият контакт за институционално сътрудничество в изследвания период е през 2010 година, когато Графичната база Гуанлан съвместно със СБХ организират първата (за това сътрудничество) изложба на съвременна графика в България³⁹, в галерия „Средец“ на Министерство на културата. Изложбата е част от вече утвърдилото се 6-то Международно триенале на графиката – София, с подкрепата на Министерство на културата и други институции. За член на международното жури на Триеналето е поканен китайският авторитетен и влиятелен художник проф. Тан Пин. Присъства Директорът Ли Канг. Това е и моментът за първата висока оценка и признание на постигнатото от ръководството на Базата в Гуанлан само за две години от създаването ѝ, както и една от първите присъдени награди за принос в световното графично изкуство:

„Организационният комитет на шестото международно триенале на графиката София, присъжда Почетна грамота на Графична база Гуанлан за принос в развитието и популяризирането на съвременното графично изкуство“.

На 07 декември 2010 година Зам.-министърът на културата Димитър Дерелиев открива изложбата *„Графично ателие Гуанлан / Избрано“* в галерия „Средец“. Сред официалните гости са г-жа Джан Джанхуа, съветник по културните въпроси в Посолството на КНР в София, представителите на Графична база Гуанлан – проф. Тан Пин, доц. Канг Джианфей, Ли Канг – директор на Базата, Джао Джиачун – директор на офиса на Биеналето. Изложбата и официалната китайска визита на ръководството в София са от първите свързани с графичното изкуство у нас събития. Ангажирани са основните културни и художествени институции на България, създават се нови контакти и запознанства на български с китайски графични, с ръководството на Базата, които впоследствие получават покани за творчески резиденции в Китай. Визитата е навременна, в сравнение с другите европейски страни, което дава приоритет и тласък на отношенията с България в сферата на графичното изкуство, което става очевидно по отношение на тясното сътрудничество и обмен през следващите години.

II 3. „Печелившо за всички сътрудничество: „Един пояс, един път – Международен проект за обмен на графика“ / Win-Win Cooperation Belt and Road International Printmaking Project

На 11 май 2017 година, Китайската национална академия на изкуствата и Графична база Гуанлан дават началото на Международния проект за обмен на графики “Печелившо за всички сътрудничество - Един пояс, един път“ - събират и обединяват творци, художествени институции, галерии и музеи от страните по Пътя на коприната. Президентът на Китайската национална художествена академия проф. Лиан Жи и проф. Тан Пин, Зам.-президент, откриват церемонията в присъствието на творци от цял свят.

³⁹ Контакт и координация от автора на дисертацията

За проекта са поканени 104 графици от 42 държави, разположени по Пътя на коприната, които живеят и творят последователно в Графичната база в Гуанлан. Създадени са 208 творби – гравюри на дърво, офорти, литографии, ситопечат от автори от Китай, България, Полша, Унгария, Словения, Сърбия, Русия, Естония, Гърция, Хърватия, Босна и Херцеговина, Тайланд, Египет, Пакистан, Ирак, Индонезия, Индия, Бахрейн, Непал, Бангладеш, Камбоджа, Монголия.

В продължение на две години са създадени 10 400 графични отпечатъка, реализирани са две тематични изложби в Дунхуан, 8 изложби в Китай и една в България, открити са 21 графични ателиета, 7 обществени образователни събития. Графични произведения са постъпили в колекциите на 9 музея и галерии, между които Националната галерия и Националната художествена академия на България, Dunhuang International Cultural Expo Centre; Today Art Museum, Guizhou Art Museum и The Palace Museum (Забраненият град) в Пекин.⁴⁰

София. Три месеца след тържественото откриване в Китай, Китайската национална художествена академия, Музеят за графика на Китай с Графична база Гуанлан стават партньори с Националната галерия на България за *„Печелившо за всички сътрудничество - Един пояс, един път – Международен проект за обмен на графика“*. Тук отбелязваме едно постижение за България в сферата на двустранните отношения с Китай в изкуството, в частност - графичното изкуство и в контекста на Инициативата ЕПЕП. Националната галерия на България е първата и единствена художествена институция по *Пътя на коприната*, която подписва договор за сътрудничество с Музея за Графика на Китай и представя изложбата в залите на Двореца в София. Официалното откриване е на 01 септември 2017 година. Водещ на делегацията е проф. Джанг Лу – десет години президент на Асоциацията на китайските художници. Водещ от българска страна на китайската делегация е авторът.

В седемте зали са представени творци от 22 държави с над 100 графики - най-доброто от създаденото в базата Гуанлан. Проф. Джанг Лу споделя в интервю: *„На първо място това представлява една платформа за обмен на творците от*

различни страни.(...) Базата в Гуанлан разполага с пълната подкрепа на местното правителство в Китай. Едно от най-важните неща за нас е осъществяването на международен обмен. Чрез тази изложба, която организираме, както и чрез Музея в Гуанлан, ние имаме възможност да се запознаем с това, което се случва в момента, с актуалното състояние на графичното изкуство по цял свят.“⁴¹

Дунхуан. На 19 септември 2017 година в стратегически център по *Пътя на коприната* се състои официалното откриване на изложбата в Китай. В залите на Международния конгресен и изложбен център са изложени 102 графични произведения. Присъстват множество официални гости от местното правителство и делегация, състояща се от над 40 гости – директори на художествени институции, академични ръководства, изкуствоведи, китайски и 17 творци от страните по „Пътя“. По покана на организаторите авторът на изследването представя България. Под председателството на Ли Канг - директор на Музея и Базата в Гуалан, в същия ден се открива голям Академичен форум на тема: „Съжителство на цивилизациите: Изкуството на цивилизациите и предаването на изкуството“. Авторът взема участие с кратък анализ, разглеждащ сътрудничеството между Китай и България в графиката през последните десет години, взаимодействието с Базата и комуникацията между художниците, актуалната съвместна изложба в София. „Вече цяло десетилетие отбелязва изключителното взаимодействие между Графична база Гуанлан и българските художници, творчески и художествени институции. Тези отношения започнаха от индивидуални визити на български графичници по покана да творят при отлични условия и получавали изключителна подкрепа от Ръководството на базата“ (...) “Днес, българските медии отразяват „Един пояс, един път“ и изложбата се радва на огромна популярност сред българската публика, ценители и колекционери в Националната галерия“ (...) „Това голямо, първо по рода си събитие допринесе значително за разширяването на културните хоризонти, насърчаване обмена на идеи и спомагане на творческия растеж.“

⁴⁰ Win-Win Cooperation Belt and Road International Printmaking Invitational Exhibition Works, p.007, 2017

⁴¹ CBCartgroupvtv, Един Пояс, един път, ХГ: <https://www.youtube.com/watch?v=DM0nHtgV6ys>

Поредицата от академични срещи е важна част от международния проект за обмен на графика ЕПЕП и напълно потвърждават важната роля на графиката в художественото образование. Кураторският екип прави оценка на усилената работа и резултати през двете години, и набелязва новите предизвикателства:

„През 2018 г. ще продължим да разширяваме проекта, като ще включим повече хора в повече страни, с по-добри произведения и по-изобилни теми, както и да дадем ползи за повече хора“⁴² - печелившо за всички сътрудничество.

Според плана във второто издание през 2018 г. са създадени 106 графични творби, привлечени са 53 изявени творци от Китай, Австрия, Армения, Беларус, Германия, Грузия, Египет, Израел, Индия, Ирак, Иран, Катар, Латвия, Литва, Македония, Малайзия, Нова Зеландия, Палестина, Русия, Саудитска Арабия, Сингапур, Словакия, Украйна, Филипини и Черна гора. Основната цел на Проекта от 2018 година – *„Трябва да се положат повече усилия за увеличаване на броя на дарените творби, чиято цел е да допринесе за възможността изкуството да спомогне за по-красив и уютен живот на хората.“*

На 19 януари 2018 година изложбата е открита в първия голям частен музей - *Today Art Museum*, Пекин, под кураторството на проф. Канг Джианфей от катедра "Графика" на ЦАИИ, и следва заложения план за множество дарения на Музея и на различни институции. Следващите изложби са представени в *Guizhou Art Museum*, Пекин, *Wuxi Pan Art Museum* и *Galaxy Museum of Contemporary Art*.

Пекин. На 18 май 2019 година в Музея на Императорския дворец е открита поредната от планираните изложби - още едно постижение за културната инициатива и творческия обмен между страните. На официалната церемония по откриването присъстват Ли Кун - заместник-министър на културата и туризма на Китай, Хан Зийонг - директор на Китайската национална академия на изкуствата и директор на Китайския център за защита на нематериалното културно наследство, Уан Сюдун - директор на Дворцовия музей, проф. Тан Пин - главен куратор на Международния графичен проект и Зам.-ректор на КНХА, Янг Юе – Зам.-директор на отдела за

⁴² Win-Win Cooperation Belt and Road International Printmaking Invitational Exhibition Works, p.007, 2018

творчески изследвания, проф. Канг Джианфей - организатор на изложбата, преподавател в ЦАИИ.⁴³ Българската страна и международните автори са представени от автора на изследването с реч на официалното откриване:

*„От гледна точка на културния обмен, Инициативата за „Пояса и Пътя“ е важно стратегическо разгръщане на Китай за засилване на културното влияние и успешно установи връзка с други страни. Този вид връзка включва междуетнически, междуартистични, междуинституционални и най-вече международни отношения. След като стартира инициативата „Един пояс, един път“ в различни страни, особено в България, бяха създадени подходящи международни форуми, културен обмен и сътрудничество в изложбите. Тази изложба обединява художници от цял свят и ни дава възможност да се изявим и да спечелим международно признание. Това за всички нас е идеалната възможност да изразим най-добрата си благодарност и да носим надеждата, че това, навременно и все така вълнуващо начинание, ще доведе не само до Един пояс, един път, но и до истински и искрен растеж на обучението, оценката и знанията на взаимните ценности. Но най-вече в дух на общо признание за всички усилия, направени за постигането на тази цел. Като художник съм благодарен и изпълнен с очаквания. С постоянство в творчеството можем да насърчаваме взаимното разбирателство, взаимната оценка и културното споделяне между народите със силата на изкуството.“*⁴⁴

II 4. Среща по пътя на коприната

Академично сътрудничество между САФА и НХА

„Дългогодишният обмен в изкуството между Китай и България е важна и неделима част от приятелските отношения на двете страни. За да се засили този обмен в изкуството на двете страни на фона на новото време, Централната Академия за изящни изкуства, заедно с Националната художествена академия на

⁴³ Откриване на изложбата в Пекин: https://mp.weixin.qq.com/s/JTrZ4wJB_7Bf1XvBJ6MIRQ

⁴⁴ Из реч на автора на откриване на изложбата, Забранения град, Пекин, 18.05.2019.

България съвместно проведеха „Среща по Пътя на коприната“ – думи на Президента на Централната академия за изящни изкуства проф. Фан Диан.⁴⁵

Началото е поставено на 23 юли 2018 година, когато ръководството на НХА посреща най-голямата китайска делегация, изпращана досега в България от първото и най-висше художествено училище на Китай – ЦАИИ. Начело на визитата е Президентът на Академията и Директор на Художествения център за изследване, сътрудничество и иновации „По пътя на коприната“ професор Фан Диан. Делегацията се състои от 15 професори – заместник-ректори, декани и заместник-декани, директорът на Музея на Императорския дворец, завеждащи катедрите на специалностите живопис, стенопис, графика, фотография и киноизкуства, ръководители на различни проекти и инициативи. Посещението им в България е по покана на ректора на НХА проф. Николай Драчев. На проведената среща са обсъдени възможностите за академичен обмен. Двете най-стари висши художествено-образователни институции на Китай и България подписват първото в историята споразумение за сътрудничество (2017) – началото на което е поставено с две съвместни изложби на преподаватели: „От Стара планина до Черно море“ (2018) и „Среща по Пътя на коприната“ (2019). По същото време проект на НХА за мобилност по програма „Еразъм+“ с Пекин е одобрен за финансиране през следващата 2019 академична година, включващ обмен на студенти и на преподаватели.

Проф. Фан Диан: „Със своята дълга история, Националната художествена академия в София играе решаваща роля в съвременното развитие на изящните изкуства в България. Двете школи имат много допирни точки по отношение на концепцията за развитие и начина на преподаване. И двете отдават значение на традицията при наследяване на обичаите и създаването на иновации, споделят мълчаливо разбиране по отношение на преподаването, творчеството и изследванията (...) Това е една нова основа за нашето бъдещо сътрудничество.“⁴⁶

⁴⁵ Фан, Диан. „От Стара планина до Черно море“ – Китайско-Българска изложба на съвременно изкуство; Албум, Предговор, 3 стр., 2018.

⁴⁶ Официална визита: <https://nha.bg/bg/novina/delegaciy-ot-centralnata-akademiy-za-izyshni-izkustva-v-pek-in-beshe-na-poseshtenie-v-nha-po-povod-predstoysh-ta-bulgaro-kitaiska-izlojba-prez-dekemvri-2018-g>

Работата по първата съвместна изложба започва още на следващия ден, след официалната среща на двете ръководства. Делегацията от ЦАИИ е планирала всичко прецизно и тръгва организирана на творчески пленер – *от Стара планина до Черно море*. Път, който е и надслов на изложбата. В следващите осем дни професорите творят в София, Велико Търново, Варна, нос Калиакра, Несебър и Пловдив. Водещ на делегацията е авторът на дисертационния труд. Създадени са над 100 произведения – маслена живопис, акварели и рисунки. Междуинституционалните договорености са фиксирани съдържанието и мястото на изложбата - *Музея на предците в Забранения град* - символ на древната китайска цивилизация с над 600-годишна история. Художественият музей „Таймяо“ обединява съвременните художествени творби на Китай и България за първи път в историята за български творци, с което създава културна атмосфера в духа на „Един пояс, един път“- съчетание на традиции и съвременност. Именно това е същността на новите постижения за сътрудничество и обмен на двете страни.

„По Стара планина до Черно море“ – изложба на Националната художествена академия в галерия Таймяо, Забранения град, Пекин.

На 12.12.2018 година, в Художествения музей „Таймяо“ на Императорския дворец в Пекин, е открита изложбата на съвременно българско и китайско изкуство – преподаватели от НХА и Централната Академия за изящни изкуства. Експозицията представя 86 творби на 39 художници от българска страна и над 100 творби на 16 художници от китайска страна, създадени по време на Пленера в България.⁴⁷ Официална делегация от НХА е поканена от Ръководството на ЦАИИ и присъства на церемонията по откриване – Ректорът проф. Николай Драчев, Деканът на ФИИ проф. Светозар Бенчев, завеждащият Международния отдел проф. Митко Динев и авторът⁴⁸ от катедра „Графика“.

На церемонията държат речи Президентът Фан Диан, Ректорът проф. Николай Драчев, Н.Пр. Григор Порожанов, посланик на РБ в КНР. Организатори на изложбата

⁴⁷ НХА: <http://www.nha.bg/bg/stranica/nacionalnata-hudojestvena-akademiy-predstavi-izlojba-na-prepodavateli-v-zabraneniy-grad---pekin-kitai>

⁴⁸ Авторът получава лична покана от Президента на Академията проф. Фан Диан.

са Център за иновации и изследвания в областта на изкуството по *Пътя на коприната* към ЦАИИ, Художествена галерия „Таймяо“ и Фондация „Поколения“. Събитието се осъществява с подкрепата на посолството на Р. България в Китай и посолството на КНР в България. Със своя културен образец, Фондация „Шиадай“ се посвещава на обмена и сътрудничеството в подкрепа на *„Един пояс, Един път“*.

*„Участващите в изложбата преподаватели са представители на всички поколения в НХА – от утвърдените професори, завоювали свое достойно място в панорамата на съвременното българско изкуство, до съвсем младите асистенти, които са в началото на творческия си път, но са направили сериозни заявки за перспективно творческо развитие. Ярката индивидуалност на всеки от тях пълноценно се разгръща в разнообразието от теми, разработени в творбите, а богатият диапазон на използваните техники – от класическите живопис и графика, до дигитален принт и смесени техники, допринася за пълноценната им художествена реализация.“*⁴⁹

„От традицията до съвременността“ - в Националната галерия – Двореца

70-годишнината от дипломатическите отношения между България и Китай е повод да бъдат отбелязани и културните отношения между двете страни.⁵⁰ На 28.11.2019 година в София, в Националната галерия – Двореца, е представена мащабна изложба на съвременно изкуство - *„От традицията до съвременността“* – на преподаватели от двете национални академии. В изложбата участват 40 български и 51 китайски преподаватели.⁵¹ Гости на откриването са: Н. Пр. Дун Сяодзюн - посланик на КНР в България и делегация от ЦАИИ, водена от Юе Дзиецюн/Уе Лиецюн – директор на галерия *Taimiao*, директор на отдела за съвместни иновации и Зам.-президент на Художествения център за проучване, взаимодействие и иновации

⁴⁹ Из речта на Ректора на НХА проф. Николай Драчев при откриването на изложбата в Пекин.

⁵⁰ На 03.10.1949 г. с решение на МС, България става втората страна в света, признала официално КНР.

⁵¹ Изложбата по БНТ, Култура.БГ. <https://bnt.bg/news/patyat-na-koprinata-ot-tradicijata-kam-savremennostta-v228445-251628news.html>

Публикация за изложбата в Китай, САФА:
https://mp.weixin.qq.com/s/FNGWISMf4tyYLLhvkWZhQg?fbclid=IwAR0CS7Q120K9jakWREFTRquW_NRbilwfBqWaTp_5Ttl4r1hFQxU-j21CFkQ

„Път на коприната“; проф. Лу Пиндзин – вицепрезидент на ЦАИИ, проф. Чън Къ – ръководител на катедра „Скулптура“, проф. Лиу Шанин – заместник-директор на катедра „Маслена живопис“. В присъствието на Директора на ХГ Яра Бубнова и куратора на изложбата Александра Янева. Юе Дзиецюн отбелязва в речта си, че Китай и България са страни с великолепна история и култура, както и с дълбоки традиции, върху чиито основи непрекъснато надграждаме и търсим иновативност: *„Както Централната академия за изящни изкуства на КНР, така и НХА имат дълга история, и са изиграли важна роля в развитието на изкуството и на художественото образование. Двустранният обмен в тази област има дълга история и е важна част от приятелските отношения между нашите две държави. В контекста на новата епоха и инициативата „Един пояс, един път“ двете страни проведоха редица академични и творчески мероприятия, които положиха нова основа за задълбочаване на сътрудничеството в сферата на преподаването и творческия обмен.“*... И посочва, че целта на двете учебни заведения е да покажат различните търсения и опити, предприети от творците на двете държави в контекста на съвременния художествен език и художествени форми.

Академията на Китай представя в изложбата 51 групи емблематични творби, включващи китайска живопис, маслена живопис, графика, скулптура, стенопис, видео, дизайн, порцелан..., като се фокусира върху визията и мисленето на китайските художници и същевременно разкрива развитието и новия облик на съвременен Китай. Заместник-ректорът на ЦАИИ проф. Лу Пиндзин в интервю за БНР споделя, че посланието на изложбата съвпада с нейното наименование - *„От традицията към съвременността - тоест, ние ще търсим как българските и китайските творци с поглед обърнат към миналото третираат въпросите, които засягат бъдещето. Всички знаем, че България е член на ЕС, но също така, че тя се намира на пътя, наречен „Един пояс, един път“. Това е един стратегически път, който е свързвал още от дълбока древност Изтока и Запада, Европа и Азия. Намирайки се на това стратегическо географско местоположение, България наистина може да има важен принос в диалога между българските и китайските*

творци - по отношение на това как използвайки миналото да гледаме към бъдещето“⁵²

ГЛАВА III

Графична база Гуанлан / China Guanlan Printmaking Base

Пример за осъществяване на една успешна визия

Дългосрочната стратегия на Китай включва изграждането на едни от най-големите си по мащаб бази – *Графичната база Гуанлан, Музея за графика на Китай* и организацията на най-голямото *Биенале* в Света.

Графичната база в Гуанлан е основана през май 2008 година от народното правителство на региона Шенджен, Баоан, Федерацията на литературните и артистични кръгове в Шенджен и Асоциацията на китайските творци. Те решават да построят оригинална национална графична база за създаване, производство, изложение, колекциониране, изследване, комуникация, обучение и маркетингово развитие като обединение на графичните индустрии в Китай.

Графичната база в Гуанлан е построена в уникален културен и икономически контекст. Преди всичко тя се изгражда в отговор на културната стратегия на Китай. Международното културно-индустриално изложение се състои в Шенджен всяка година и там на културата се гледа като на четвърти индустриален стълб в подпомагането на социалното и икономическо развитие на страната в съответствие с това на държавите в останалия свят. Самият район Баоан също така разполага с необходимия капитал като се класира на първо място в това отношение от петте района на Шенджен през 2006 г. Самото графично изкуство разполага с огромен международен потенциал за разпространение чрез културни връзки, благодарение на различните техники и артистични изображения, които биват използвани. От друга страна, то е изключително активна артистична форма, която се споделя особено

⁵² За изложбата в Двореца - Еленица Маринова за БНР „12+3“, интервю с Лу Пиндзин.
<https://www.bnr.bg/post/101197859/bulgaria-i-kitai-sas-savmestna-izlojba-v-nha-za-pata-na-koprinata>

лесно в международния културен и артистичен обмен като се създават множество оригинални отпечатъци на една единствена работа.

Графичната база в Гуанлан и Градчето на графициите разполагат с планова площ от 1.4 милиона квадратни метра и базова площ от 316 000 квадратни метра. Планът е предложен в началото на 2006 година и официално приложен на практика през 2008 година, като Базата разполага със солидна среда и силна артистична атмосфера. Това е всеобхватен проект в поддръжка на китайското графично изкуство и индустрия. През 2014 година се създава и Музея за графика на Китай - China Printmaking Museum, който играе важна роля за повишаване качеството на графичния обмен на международно ниво между художествени галерии в страната и чужбина. Създаването на Базата се дели на три етапа: *Първата фаза* е Международното градче на графициите, Графичното ателие, Изложбената зала Chen Yanqiao и Артистичната общност в източната част на комплекса, завършена през 2008 година. *Втората фаза* обхваща поддържащите структури за общо обслужване като Музея за графика и Графичния търговски център, които са завършени през 2014 година. *Третата фаза* включва Международната графична Академия и жилищните площи, които са все още в процес на завършване. Независимо от това, че е създадена за художници, Базата облагодетелства и населението на региона посредством осигуряването на безплатни посещения. До януари 2019 г. тя е посетена от над 10 милиона души, разширявайки естетичните хоризонти на общността и популяризирайки графичното изкуство.⁵³

Директорът на Графична база Гуанлан г-н Ли Канг споделя: *„Ние сме изумени от любовта, която творците изпитват към Базата. Само за няколко години много автори са отседнали в Гуанлан по 2-3 пъти. Защото те се радват на живота тук и е много важно да останат с повече спомени от базата ... Всички елити се събират тук, за да творят в базата Гуанлан“*.⁵⁴

⁵³ Zhao, Jiachun. 'Printmaking Village: The Development Model of China. Guanlan Original Printmaking Base'. Social Sciences Academic Press, 2019

⁵⁴ Li, Kang. 'Growing Wisdom' – Written on the Sixth Anniversary of Guanlan Original Printmaking Base, 2014, p. 2.

Някои от авторите: И. Ледент, П. Бостийлс, М. Пастернак, С. Харуми, С. Лейлър, Е. Съмър, Д. Уилдън, Сонг Юануен, Гуан Джун, А Ге, Шу Куан, Су Синпин, Тан Пин... Българското участие е описано в глава III.2.

Творческото графично ателие / Printmaking Workshop е разположено на площ от 970 квадратни метра и е най-голямото подобно за графика в света. Трансформирано е от стара фабрика за мебели. На първия етаж се намира производствената, печатарска зона, а на втория - ателиетата на художниците. Разделени и обособени са зони за различните графични техники: „Висок печат“, „Дълбок печат“, „Повърхнен печат“, „Сериграфия“ и „Фотолаборатория“. Графичната база разполага с пълен набор от графични преси и графични материали за различните техники. Оборудването е професионално и на най-високо ниво, внесено от САЩ, Великобритания, Франция, Германия, Холандия и Япония. Базата разполага с професионален екип от техници и майстори-печатари, които отговарят за поддръжката и обслужването на художниците. В процеса на творчество и производство с представители на художествения елит на графиката от цял свят, техните професионални умения непрекъснато нарастват и след 11 години на работна практика, графичното ателие е припознато от художници и институции в международен мащаб. Обменът на технически умения е един от основните фактори за усъвършенстване и прогрес в графиката, в нейния краен продукт – отпечатъка и художественото произведение. Разкриването и споделянето от художниците на различни похвати, открито и великодушно във всичките етапи на създаване на един завършен графичен лист, е голямото богатство и благодарност на творческия обмен в частта ателие-процес.

3. Градче на графициите. През последното десетилетие над 1 000 художници от 98 държави и региони са живели и творили в Международното градче на графициите. Разположено е в западната част на комплекса на площ от 20 000 квадратни метра и се състои от над 20 традиционни къщи на народността Хакка с история от почти 300 години. Модерните съоръжения са изградени в пълен синхрон с древния архитектурен стил. Артистичната общност, състояща се от стари жилища Хакка е разположена на 180 000 квадратни метра и разполага с над 50 древни сгради,

преобразени в галерии, графични студия и малки търговски центрове. Тези галерии в комплекса са със свободен достъп и всеки посетител може да се докосне до творческата обстановка, да разгледа ателиетата на отделните китайски творци, да наблюдава пряко тяхната работа, да участва в уъркшопи, да разговаря с тях и да си закупи графика.⁵⁵

Музей за графика на Китай (2014-2020) China Printmaking Museum

Музеят за графика на Китай е първият професионален музей в страната и е най-голям в света. Открит е през 2014 година в Гуанлан, Шенджен, на площ от 17 600 квадратни метра. Той предлага нова платформа за артистични изложби, академичен обмен и художествени образователни семинари. В него се намират изложбени зали, галерии, отдел за художествена литература, творчески ателиета, зали за академични лекции, изследователски центрове, както и свръхмодерно подземно депо на три нива, в което се съхраняват графичните архиви при специални условия и ограничен достъп. В зона “Б” са разположени офиси, отдел за международен обмен, изложбен отдел, изследователски отдел и център за обществено обучение, които осигуряват на творците професионални изложбени пространства и услуги, както и възможността да се изследват и колекционират творбите на местни художници. Входът в музея е безплатен, за да може да се разпространяват художествените идеи. Музеят за графика на Китай е дом на множество важни академични проекти като: Международното биенале на графиката Гуанлан, Китайската национална изложба за графика, Форумът Гуанлан, Конференцията на Международния академичен алианс за графика; Международният проект за обмен на графики „Един пояс, един път“, Националната младежка изложба за графика и др.⁵⁶

„Музеят за графика на Китай служи като връзка между минало и бъдеще. Китайското общество е свидетел на решителност и дързост на всички нива на управление при провеждането на това ново културно начинание. Базата и Музеят са създадени със забележителна скорост. Големият брой на участниците и

⁵⁵ Guanlan Printmaking Base and China Printmaking Museum, Catalogue.

⁵⁶ Ibid.

широката гама от колекциите на музея повишиха мотивацията на Китай за насърчаване на графиката и за засилване на културното въздействие на Китай.⁵⁷

Изложбена дейност. Графичната база в Гуанлан и Музеят за графика на Китай организират повече от 20 мащабни, висококачествени изложби всяка година и са публикували над 110 колекции от творби, албуми и списания. Организират гостуващи изложби в партньорски музеи и галерии, като „От колекцията“ - пътуваща в Пекин, Хонг Конг, Макао и Токио международна изложба графика (2010)

Едно от най-значимите събития за България е първата изложба на съвременна българска графика в Музея: „*Илюзия или Реалност – Трансцендентно*“. Тя е и първата, и единствена досега, представителна изложба на друга държава в залите му, което е от историческо значение в областта на графиката. Откриването е на 18.10.2018 г. Десет селектирани български автори от различни поколения представят своите графични творби. Стоян Цанев, Иван Нинов, Христо Кърджилов, поколението на 60-те години - Йохан Йотов, Димо Колибаров, Румен Нечев, Юлиан Йорданов и на 70-те - Петър Великов, Тодор Овчаров. Авторът на дисертацията е куратор и участник в изложбата по покана от Ръководството на Музея. Най-големият и престижен музей за графика в света е обогатил колекцията си с всички 77 творби. В последствие те ще бъдат излагани и ще продължават да представят българската графика в общи и пътуващи изложби, в партниращи художествени институции в Китай и по света. Изложбата минава при изключителни интерес и посещаемост, отразена е широко в арт средите, в медиите и получава висока оценка. Музеят издава двуезичен каталог.⁵⁸

„*Fusion*“ – „*Синтез*“, е една от мащабните изложби на Базата, реализирана през 2012 година. Китай, Белгия, Полша, Франция, САЩ, Австралия и България, са избраните школи. Куратор на българското участие е Доц. Йохан Йотов - завеждащ катедра „Графика“. Това е първата възможност на китайската и международната

⁵⁷Huang, Qiming, проф., Президент на Гуанджоу академия за изящни изкуства, Заместник-директор на отдела за графика на Китайската асоциация на художниците.

Jury's review, Guanlan International Print Biennial A Collection of Prints, 2015,

⁵⁸ <https://darikradio.bg/parvata-izlozba-savremenna-balgarska-grafika-v-muzea-za-grafika-na-kitai.html>

публика за един по-широк поглед към българската графика – търсения, постижения и сравнения.

„*Growing Wisdom*“ 2014 – „Развиваща се мъдрост“ - е първата от общите изложби с представителна селекция в новооткрития Музей и отбелязва шестгодишнината на Графична база Гуанлан (2008-2014). Изложени са 121 графики от 89 автори, които са творили в ателиетата на резиденцията. За този 6-годишен период през Базата са минали над 400 художници от 50 държави и са създадени повече от 50 000 графични отпечатъка.

“*Formation*” 2015 – Тази международна изложба на графиката е форма на удължаване и допълване на Биеналето, и на същото високо ниво. Тя установява международен научен стандарт, последователно разнообразие и академични характеристики. Участват 105 графици със 135 работи, като за изложбата в залата на Музея са специално селектирани 50 графики.

„*Waves of the Grand River*“ 2015 в град Ухан. Машабна изложба, плод на взаимодействието между Базата и Хубей институт за изящни изкуства. 51 автори с 208 графики от Китай, Япония, Южна Корея, САЩ, Франция, Австралия, Полша, България и други 13 държави. Куратор от страна на Базата е директорът Ли Канг.

„*Impact*“ 2018 – “Влияние/въздействие”, е още една изложба - преглед на колекцията на Графична база Гуанлан в Музея. Тя отбелязва 40-годишнината от реформите и отварянето на Китай към света, заедно с постигнатото в творческата резиденция, професионалните отношения между художниците и екипа на Базата през годините. Представени са 150 работи на 62 автори от 27 държави.

Авторът на дисертацията участва във всички изброени изложби.

III 4. Международно биенале на графиката 2007 – 2019

Guanlan International Print Biennial

Международното биенале на графиката Гуанлан е съвместно подкрепено от Асоциацията на китайските творци, Федерацията на литературните и артистични кръгове и Народното правителство на региона Лонхуа. Биеналето е успешно организирано седем пъти от основаването му през 2007 година и печели признанието и оценката на творци от цял свят. То се превръща в най-голямата изложба и

платформа за графика в международните кръгове на графиците още през 2011 година. Броят на държавите и региони, художниците и творбите, както и мащабите на подбора и изложението, го нареждат на първо място в сравнение с други графични международни форуми. По време на **Първото** Биенале са подадени 1 976 творби от 57 държави и региона, селектирани са 223 графики, наградени са 15. На **Второто** Биенале са 2 804 творби от 70 държави и региона, избрани са 242 и наградени 11 творби. По време на **Третото** издание броят на подадените творби вече се увеличава до 3 697 от 81 държави и региона, избраните и наградените творби е съответно 233 и 15. **Четвъртото** издание продължава да бележи ръст и да затвърждава международното влияние и признание на Биеналето - 3 965 от 80 държави и региона, избрани са 260, наградени са 15 творби. За **Петото** са получени 4 034 творби от 2 168 художници от 83 държави и региона, а наградени са 11 и избрани 268. За **Шестото** издание са подадени 4 054 творби от 2 175 художници от 83 държави и региона, като са наградени 13 и избрани 30. **Седмото** издание през 2019 година отчита рекордните за Биеналето **4 598** творби от 105 държави и региона, селектирани са 300 графики, наградени са 11. Статистическите данни са показателни и доказват развитието, качествата и влиянието на Биеналето.⁵⁹

Проф. Канг Жианфей - генерален секретар на Комитета за графика на Китайската асоциация на художниците, прави анализ след Четвъртото Биенале: *„Значимост на изследваните данни на Биеналето“*. В него той отбелязва, че Биеналето Гуанлан е с ранг на едно от най-важните в света и когато използваме данните за състоянието на графиката, можем да очертаем следните изводи (един от тях): *„С увеличаването на общата сила на Китай, културата като цяло и конкретно графиката става все по-важна. Графиката се характеризира с тиражиране, поради което развитието ѝ косвено се влияе от националната икономика, както и от културата. (...) Знаем, че нивото на икономическо развитие в страна частично определя културните потребности на обществото, което от своя страна се отразява на нивото на художественото развитие. Просперитетът на графиката дори отразява състоянието на икономиката и културата в дадена*

⁵⁹ Статистически данни на Guanlan International Print Biennial

страна. Ако Биеналето се приеме като референтна система, няма съмнение, че новият център на кипене в графиката е Китай. ⁶⁰

Най-точните атестати за стойност, мисия и принос на Биеналето идват от влиятелните китайски и международни изкуствоведи, куратори, професори, художници и членове на журита. Авторът счита за важно да цитира някои от техните оценки, публикувани в седемте книжни издания. Куратори през годините са били известните китайски художници и изкуствоведи: Guang Jun, Qi Fengge, Zhang Yuanfan, Li Bafquan, Dong Xiaoming, Jiang Lu, Su Xinping, Kang Jianfei, Liu Libin.

В книжното издание от 2019 година анализи правят кураторите проф. Джанг Лу и проф. Су Синпин, с общ извод: *„Задълбоченото проучване на различните подходи за печат, показват, че цялостното качество на китайската графика, се е подобрило бързо и значително*”. Това е доказателство за необходимостта и важността на творческите комуникации, за приноса на съвместната работа в резиденцията и Биеналето, работещата стратегия за международен обмен и техническо осъвършенстване.

„Особено признание трябва да бъде дадено на традицията в графиката на Източна Европа: страни като България, Сърбия, Чехия, Босна и Херцеговина, и Македония, малки по територии и население, но броят на графиците участници и качеството на графиката от тези страни спечели нашите admirationi. Техният принос към Биеналето и развитието на международната графика е очевиден за всички. ⁶¹

Гуанлан несравнимо доминира с платформата и мащабите си с непрекъснато растящите брой участници и награден фонд - петнадесет равностойни награди, всяка по 30 000 китайски юана/над 7 000 лева.

Си Лу: *“Хората от цял свят могат да се наслаждат на много форми, теми и стилове на графики в тази уникална платформа. Надяваме се Биеналето да продължи да се провежда и да предаде китайската мека сила, култура и глас на света”*.⁶²

⁶⁰ GIPB, Каталог на Биеналето, 2015 г.

⁶¹ Канг, Джианфей, пак там.

⁶² Си, Лу. Jury's review, пак там.

Българското участие, естествено, бележи ръст. В първите две издания на Биеналето авторите са по-малко от 6, но на третото вече са 15; също толкова са и в седмото - през 2019 г., при доста по-голяма селекция, наложена от големия брой подадени графики за участие. Членове на журито на Биеналето са били ректорите на НХА проф. Светослав Кокалов и проф. Николай Драчев, съответно на 5-то и 6-то издание. Оценката на проф. Светослав Кокалов: *„Доказателство за растящата популярност на Биеналето е огромният брой на участниците от Китай и чужбина. Организацията на събитие от такъв мащаб изисква висок професионализъм, което беше демонстрирано изключително не само от ръководството на Музея за графика на Китай, но и от организационния комитет на Биеналето, от целия екип, който на свой ред показва преданост и усърдие в изпълнение на своите задължения. Отличният резултат, който бе постигнат и духът на толерантност и висок професионализъм, доминиращ в тяхната работа и изложените графични творби гарантират, че мисията на Биеналето е завършена успешно и този успех ще придружава следващото издание.“*⁶³

На следващото издание на Биеналето, през 2017 година, доброто сътрудничество с Базата продължава и по покана на Ръководството, Ректорът проф. Николай Драчев и авторът на изследването посещават Китай през месец април. На официална среща с директора на Графичната база и Музея за графика г-н Ли Канг, Ректорът връчва **грамота и почетния плакет на НХА „За изключителен принос в развитието на световното графично изкуство, реализиране на престижното Биенале, международни форуми, подкрепа на художници, работещи в областта на графиката и за развитие на двустранните отношения между НХА и Графична база Гуанлан.“**

Като културен бранд с международна репутация Биеналето е създавало благоприятна среда за международното представяне на Графичната база Гуанлан и Музея за графика на Китай. Като постоянен изложбен център, Музеят представлява първокласно място за избора и изложението на Биеналето. В началото на второто си

⁶³ Jury's review, пак там.

десетилетие новото биенале демонстрира големия си мащаб, изтънчено качество и великолепни визуални ефекти.

Тематичната изложба е съпътстваща основната и акцент на Биеналето, което прави Гуанлан непрекъснат фокус на световната международна общност със своите академични и висококласни характеристики. Три вида художници са поканени главно за тематичната изложба, базирана на академичната ориентация:

1. Известни международни графици, водещи фигури на школи за графика, висши училища по изкуствата и представителни художници на художествени институции;
2. Международните журита от предишните издания на Международното биенале на графиката в Гуанлан;
3. Международни художници, които са отличени с награди на важни международни графични изложби.

Тематичната изложба през 2020 година е част от 7-то Биенале. Музеят за графика на Китай разгръща: *„Камъни от други планини – Международна изложба на творби на изтъкнати графици“/Stones From Other Mountains International Outstanding Printmaking Artists' Works Exhibition.*⁶⁴ Селектирани са 130 произведения, създадени от 65 международни графици, с намерението да представят *„канари от други планини“*, т.е. „примери за успех“ на международната графична общност за референции, изследвания и обучение, насърчаващи сблъсъка и сливането на техники и концепции, и в същото време допълнително да се изяснят международните, висококласни и академични насоки на Международното биенале на графиката Гуанлан. В изложбата са поканени и участват шестима български графици, между които е авторът на дисертацията.

5. Търговски център за графика / Guanlan Printmaking Trade Center

Основната функция на Центъра е пазарът на графика като важна връзка от индустриалната верига. Той е разположен в източната част на комплекса, сред *Творческата общност* и е свързан с дейността на Базата и Музея, които му предоставят първокласни произведения от съвременни китайски и международни автори. Купуването на графични отпечатъци в Гуанлан се превръща в основна потребност на любителите на графиката, като годишно се селектират за продажба

около 1000 различни произведения на различни цени от световно известни художници.

6. Търговско изложение на графиката / Printmaking Trade Fair е основен търговски проект на Базата от 2007 г. до днес и най-голямата търговска платформа в Китай. По време на изложението художници, колекционери, ценители, художествени институции и галерии се събират заедно, излагат, разменят и продават графични произведения. В период от 10 години (2007-2018), търговската стойност възлиза на повече от 75,5 млн. CNY (над 9,6 млн. евро), според статистиката 185 000 души са посетили, а продажбите на графика са за над 13 млн. CNY (1,6 млн. евро) – с годишен растеж.⁶⁵ В изложенията през годините са представени голям брой графични произведения на български автори, постъпили в Базата и Музея чрез участия в творческата резиденция или в общи изложби. През 2019-та година са представени графиките на 15 автори на щанд „Съвременна българска графика“. Авторът на дисертацията присъства и предоставя творбите в изложението.

7. Гуанлан Форум / Guanlan Forum е една от браншовите дейности на културното изложение в Шенджен. Неговата основна цел е да вземе графичното изкуство като отправна точка и да стартира академична дискуссионна платформа около връзката между изкуството и обществото. Досега са проведени шест издания и темите му постепенно се разширяват. *Гуанлан Форум* е постоянен проект за академичен обмен на Музея за графика на Китай от 2014 година. Форумът кани влиятелни куратори, изкуствоведи и професори от художествени академии, ръководствата на известни графични ателиета и художествени галерии, утвърдени художници и носители на наградата на Биеналето от различни страни. Целта и задачите са да се обменят академични идеи и да споделят опита си. Форумът се разделя на три части: 1. За творчески организации, съюзи и асоциации, събития, като постоянно провеждани изложби и конференции за графика, биеналета, триеналета и изложения на изкуствата; 2. Изследвания върху графиката – академичните концепции за преподаване и бъдещите тенденции в отпечатването от древни времена

⁶⁴ Stones from Other Mountains Exhibition: <https://mp.weixin.qq.com/s/j8ynutTzhtLIw2qfzd7OjA>

⁶⁵ Zhao, Jiachun, Printmaking Village: The Development Model of China. Guanlan Original Printmaking Base. Social Sciences Academic Press, 2019

до днес. 3. Индивидуалните умения, концепции, тенденции и техники в отпечатването, особено от опита на съвременните млади художници.⁶⁶

През 2019 година покана за участие във Форума получава д-р Мария Василева, изкуствовед и куратор. Тя представя анализ на тема: *„Изкуството на графиката – Българската перспектива“*.⁶⁷

Със задълбочаването на разглежданите проблеми и с разширяването на обхвата на дискусиите, през 2020 година се определя темата: *„Международното художествено образование“*. Форумът се провежда дистанционно и кани 25 експерти в областта на изкуството от страната и чужбина. България е представена от проф. д-р Ирина Генова с анализ на тема: *„Художественото познание в епохата на Интернет - Ползи и загуби. Случаят с графичното изкуство“*. Тя разглежда познанието от директния контакт с характеристиките на оригиналния графичен отпечатък и въздействието му. *„Онлайн познанието за графичния отпечатък във времето на Интернет е възможен само в комбинация с опит от реалността. И обратно - опитът във физическата реалност несъмнено се влияе от по-бързия и по-лесен достъп до потоците от (визуална) информация в Интернет.“*⁶⁸

Форумът обхваща още: международното художествено образование в контекста на глобализацията; онлайн преподаване на курсове по изкуство; съвременна трансформация на традиционното преподаване на изкуство; генериране на нов образователен модел и други теми.

8. Международен алианс на организации за графика - МАОГ

International Printmaking Organization Alliance - IPOA

Международният алианс за графика се инициира от необходимостта за засилване на сътрудничеството и комуникацията между художници-графици и институции, свързани с графичното изкуство от цял свят. Комбинирайки силите и влиянията, Алиансът има за цел да изгради заедно международна платформа за

⁶⁶ Ibid.

⁶⁷ 'Win-Win Cooperation. Document Collection of The Belt and Road International Printmaking Exchange Program', p. 060-065, 2019.

графика от висок клас, да показва и интегрира, да обслужва по-добре творците, в по-обширни области, на по-дълбоки нива, както и за насърчаване на просперитета и развитието на каузата на международната графика. МАОГ е академична, обединена, индустриална, професионална, нестопанска международна организация, доброволно съставена от организации за графика от различни държави (включително ателиета, центрове, арт резиденции). Дейностите на Алианса са: Изграждане на електронни файлове на организации за графика от различни държави; събиране на данни за графичното изкуство и процес; запазване на ценни исторически данни на художници; изследване и обобщаване на актуалните концепции и техники за печат, засилване на съхранението и разпространението на традиционните техники, като същевременно насърчава прилагането на нови медии; изследване на нови концепции и насърчаването и разработването на съответните материали и процеси; създаване на публикации и уебсайтове, организиране на изложбени дейности, оформяне на архивиране и разпространение на събраните материали, създаване на маркетингов център за графичното поле и обогатяване на културния живот на широката общественост; насърчаване оценяването и разбирането на графичното изкуство и свързаните медии.⁶⁹

Алиансът е основан на 11 май 2016 в Музея за графика на Китай от представителите на организации за графика и художници от Китай, Белгия, Италия, САЩ, Япония и други страни. За председател е избрана проф. Ингрид Леденд от Кралската академия в Антверпен. Генерален секретар е проф. Канг Джианфей от ЦАИИ, Пекин. През месец май на 2017, 2018, 2019 години, се провеждат конференции, като в последните две темата е *“Печелившо за всички сътрудничество - Един пояс, един път“*. През 2019 г. авторът на дисертацията присъства и прави обобщение на успешното сътрудничество между Китай и България. Сред членовете на МАОГ са: Museum Plantin-Moretus, The Frans Masereel Centre, Белгия; Международния графичен център на Ню Йорк, НХА, галерия „Ракурси“, София, и много други.

⁶⁸ Genova, Irina. 'Art Knowledge in the Internet Epoch – Gains and Losses. The Case of Graphic Art', 07.2020, Sofia. Guanlan Forum Book, 2020.

⁶⁹ IPOA Catalogue, p. 58

9. YAC – Общност на младите творци - е нова, модерна графична база в Тянджин, създадена по образец на Гуанлан с подкрепата на ръководството ѝ и свързаните лица Ли Канг, Джанг Лу, Джанг Дафан - директор. Нейната основна дейност е в подкрепа на млади таланти, но и представяне на утвърдени автори, и вече се е наложила като една от най-добрите в Китай и в Света. Разполага се на 3 етажа и 4000 м². При откриването ѝ през 2017 г., авторът на изследването получава покана и е сред първите чуждестранни художници работили в базата (1 месец). Изложбената дейност на YAC е интензивна и са реализирани повече от 10 изложби с творби на автори, участвали в резиденцията, или селектирани за тематични изложби. ‘Tron’ е мащабна международна изложба от колекцията на двете резиденции, съвместно с Гуанлан и представя над 100 творби от 54 графични от 27 държави (15.10.2017). Авторът участва със създадените в ателието два офорта.

ГЛАВА IV

Академичен обмен с Художествени академии на Китай

От гледна точка на академичен обмен Китай е сред първите три в Света като дестинация за международни студенти. В резултат на политиката за отваряне в образователния сектор над 2,5 милиона китайски студенти са учили в чужбина от 2016 до 2019 г., а 80 процента от тях са се завърнали в Китай, след като са завършили програмите си.⁷⁰ Преглед и сравнение на връзките на НХА в световен мащаб показват, че се осъществява активен и успешен академичен обмен по програма „Еразъм +“ за преподаватели и студенти. До началото на 2020 година НХА има сключени общо 106 споразумения за обмен между институции по програма „Еразъм+“ (в световен мащаб). През последните 4 години 150 студенти и 38 преподаватели са осъществили изходяща мобилност по програмата.⁷¹ В НХА се обучават шестнадесет китайски студенти в различни специалности. Респектиращият брой договорености показва важноста на този обмен в глобален план и какво той носи като художествено образование, културно натрупване и принос за развитие на отношенията, както и за авторитета на Академията. Четири са основните китайски

⁷⁰ http://www.xinhuanet.com/english/2020-12/23/c_139611486.htm

⁷¹ НХА – отчети на ръководства 2011-2019.

академии, с които НХА взаимодейства: Централната академия за изящни изкуства, Пекин (виж П.4), Китайската художествена академия Ханджоу; Академиите за изящни изкуства на Сиан и Тянджин⁷². Проследен е хронологично успешният академичен и художествено-образователен обмен на преподавателите от Катедра „Графика“. Целият състав на Катедрата са провеждали лекции и демонстрации на графични техники в изброените китайски академии в периода от 2010 до 2019 години: проф. д-р Десислава Христова, доц. д-р Йохан Йотов, доц. Димо Колибаров, ас. Васил Колев и авторът на дисертацията. Майсторът-умдрукер Петър Милев е демонстрирал литографски техники пред китайските делегации. В този период гости на катедра „Графика“ в НХА са ас. Джан Сяуфън, преподавател в Катедрата към Китайската художествена академия в Ханджоу (2016). проф. Янг Хонгуей от Катедрата в Централната академия за изящни изкуства, Пекин (2018). Дватама изнасят лекции и демонстрации на традиционни китайски високопечатни техники пред студентите.

Заместник-ректорът на ЦАИИ проф. Лу Пиндзин споделя в интервю пред БНР: *„Вярвам, че културният диалог между двете държави стои в основата на двустранните отношения (...) Много важен е академичният обмен между НХА и ЦАИИ. Това включва както двустранни участия на преподаватели и студенти в съвместни мероприятия, така и обучения и творчески резиденции. Този академичен обмен, който българската Академия осъществява не само с нашия център, но и с много други висши учебни заведения в Китай, е една предпоставка за разгръщането на приятелството между нашите две държави“*.⁷³

През август 2017 година ректорът на НХА проф. Николай Драчев посреща делегация начело с проф. Джанг Лу от Графичната база в Гуанлан и представители на Китайска национална художествена академия, които са в България за откриването на международната графична изложба *„Един пояс, един път“* в Националната галерия – *Двореца*. През октомври Академията за изящни изкуства Сиан приема декана на ФИИ проф. Светозар Бенчев за участие в графичен академичен симпозиум

⁷² В изследвания период Академията в Тянджин отправя персонални покани, без да е в договорености за сътрудничество и обмен с НХА.

⁷³

‘Printmaking’ с известни графичи от САЩ, Австралия, Нова Зеландия, Франция и др.; Две години по-късно (2019), НХА приема визита от Академията в Сиан, водена от проф. Хе Дан – вицепрезидент. Обсъдени са текстовете на съществуващите договори за междуинституционално сътрудничество и е заявено желание за активизиране на съвместните инициативи на двете академии.

През 2018 година авторът на дисертационното изследване получава покана от Тянджин академия за изящни изкуства за преподавател в курс по графика. Провежда лекция, представяща НХА и учебния процес в специалност „Графика“, както и уъркшоп за графични техники със студенти от всички курсове. Създадените творби са представени в изложба, а осъществената връзка между преподавателя и студентите води до представянето им в България на годишната графична изложба за екслибрис на галерия „Ларго“ (Варна), на която журито присъжда наградата за млад автор и други две награди на китайските студенти.

Проф. Канг Джианфей: *„България и Китай винаги са поддържали приятелски отношения, по-специално чрез графиката, което също така позволява на художниците от двете страни да имат повече обмени. Мисля, че освен по-често използваните методи на комуникация (като изложбите), ние трябва да пристъпим към повече видове обмен. Форми, като международното образование за графика. През базите за графика, които да осъществят контакт със съответните китайски художествени образователни институции и които да си сътрудничат с Националната художествена академия в София за организиране на повече курсове по технология, език и концептуални обмени. Графиката - като средство за по-широки обмени. Накратко, миналото на Китай доказва, че обменът е успешен и аз вярвам, че бъдещето ще бъде още по-добро.“*⁷⁴

Академичният обмен и сътрудничеството с Централната академия за изящни изкуства в Пекин, се изразява и в отделни участия на преподаватели в международен алианс.

⁷⁴ Из лично интервю на автора с Kang Jianfei, 26.06.2020.

Международен академичен алианс за графика - МААГ

International Academic Printmaking Alliance - IAPA

След обсъждане с графични отдели на основни училища по изкуства в Китай, през октомври 2016 година в Пекин е създаден Международен академичен алианс за графика (МААГ), инициран от Централната академия за изящни изкуства и професор Уан Хуашян/Wang Huaxiang - ръководител на катедра „Графика“ на Академията и първи председател на Алианса. Според създателите, МААГ ще послужи като международна академична комуникационна платформа за графика с роля за насърчаване на развитието на графичното изкуство и засилване на международния диалог и обмен: *„Най-важната цел на МААГ, която ЦАИИ иницира, е да съберем всички творци, създаващи графични произведения, от цял свят, за да общуват, обменят, популяризират и правят всичко, което е възможно, за да се подготви завръщането на графиката в ежедневието ни. (...) Членовете на Алианса включват водещи фигури в графиката и академични елити по целия свят. (...) Нашата цел е да помогнем на графичното изкуство да се разпростира извън сферата на кулата от слонова кост и да бъде домакинстваща (ключова) художествена форма. Ако е така, скоро може да се очаква възраждането на графиката.“*⁷⁵

Президентът Фан Диан открива *Първата изложба* и заявява пред Форума, че тя е колаж от академични постижения в графиката, което предоставя чудесна възможност за китайските художници и експерти да черпят от чуждестранния опит, като в същото време представят новите открития в графиката в Китай. *„Вярвам, че през обектива на конференцията на МААГ и първата изложба, можем да разширим хоризонта си като погледнем към по-широк пейзаж на глобалното развитие на графиката.“*⁷⁶ Председателят Уан Хуашян изброява 7-те успеха на първата изложба, показващи националната сила и културната подкрепа на Китай. Изложбата е уникална дори в световната история на графичното изкуство.⁷⁷ Поканени са художници, преподаватели в академии от 27 страни и региони. В това събитие взимат

⁷⁵ Wang, Huaxiang. Works of the Second IAPA Exhibition, Catalogue, 2018.

⁷⁶ Fan, Di'an. Ibid.

⁷⁷ Ibid

участие над 40 художници и 8 критици. Присъстват 220 творци от цял свят. Изложбата в галерия Таймяо представя повече от 700 произведения на графиката и произведения с печатни концепции.

Втората голяма изложба се провежда през август 2018 в музея на изкуствата Таохичуан (Jingdezhen). Целта е да представи перспективни и конструктивни графични произведения в теорията и практиката, фокусира върху дискусия, дефиниране и разбиране на концепцията за графика от специфична за културата (на всяка страна-членка) гледна точка, като същевременно показва развитието на графичното изкуство в световен мащаб. Решават се проблеми, поставят се цели за насърчаване иновативното развитие на графичното творчество и образованието.

НХА и Катедра „Графика“ са представени в трите издания на Алианса от доц. д-р Йохан Йотов, който е поканен за член на академичния борд (2016-2020), и от автора на дисертацията (2018, 2020).

Третото издание е открито 2020 г. в Пекин с основаване на Международен институт за графика⁷⁸. Провежда се онлайн, поради пандемията. Селектираните автори участват в *Online Cloud Art Gallery's exhibition*⁷⁹. Проф. Уан определя като „специална изложбата в толкова специален период, който ни прищори да влезем в истинската Епоха на Интернет“ и провеждането на онлайн изложба би могло да се превърне в „крайъгълен камък за международния обмен на графика за в бъдеще“ - да развие ширината и дълбочината на графичната комуникация и да не остави нито едно кътче без публикация за графиката, позволявайки всеки човек по света да стане зрител и да оцени изкуството от дома си. Стартира нова ера в графиката.⁸⁰ Сайтът, с достигнат пик от 30 000 посещения, го прави най-голямата база данни за графично изкуство. След създаването на Алианса през 2016 г. академичният обмен на графика между международни академии за изящни изкуства е все по-силен и непрекъснато разширява своето влияние. Всички тези дейности показват стойността и академичната мисия на Международния академичен алианс за графика.

⁷⁸ IPI - International Printmaking Institute, Beijing.

⁷⁹ IAPA Online Cloud Art Gallery's exhibition <https://720yun.com/t/c7vkOmfwOpm>

⁸⁰ Ibid

ГЛАВА V

Лично творчество

В тази глава, основна за докторантура форма „Б“, целта е, чрез личното творчество на автора да се докаже връзката му с Китай, повлияването и развитието му в контекста на разглежданата стратегия; инициативите и постигнатите резултати, проследявайки и анализирайки ги хронологично в изследвания период.

Авторът се възприема като доказателство за това как китайската културна инициатива/стратегия за печелившо за всички сътрудничество (*win-win cooperation*) - за творчески обмен, за подкрепа на млади автори и култивация на таланта, се реализират. Как един млад, чуждестранен художник в рамките на 10 години преминава през пълния ѝ цикъл: от персоналната покана, многократното пребиваване/творчески резиденции (7), през участия в Биеналето (7) и в многобройни изложби, през участия в преподавателски курсове и международни журита за графика, до представяне на самостоятелна изложба като първи чуждестранен автор в Музея за графика на Китай и влизане на личното творчество в национални и чуждестранни колекции, получените отличия, разпознаваемост в графичните кръгове на Китай и в международните среди; в приносните моменти.

Първата творческа резиденция е осъществена през 2009 година в период от три пълни месеца. Следващите са с различна продължителност - всяка до 90 дни. Както на всеки художник, в ателиетата на Базата на автора е предоставена възможността да работи свободно, силно подпомогнат от осигурените отлични условия, ред, дисциплина и помощта на всеотдайните асистенти. При всяко пребиваване създава от две до пет графички голям формат. Така цикълът достига до 20 графични листа. В ателиетата на Базата се среща и работи с едни от най-големите имена на съвременната международна графика и на Китай.

Китайската Природа е неизчерпаем източник на вдъхновение - срещата с нея, спонтанните възприятия или по-задълбочените наблюдения. С постоянство и дисциплина, с методична и задълбочена работа, авторът създава два основни цикъла: „*Усещане на Природата*“ и „*Лунни отражения - Гуанлан*“ – представящи

търсения на лични *естетически пространства*. Хармонични съотношения на светлина и сенки, на полутонове, на ритъм и синтез на форми, знаци, символи... Лично пространство, което китайски и международни изкуствоведи определят като „Дзен естетика“, „Дзен усещане“... Представянето на творбите на изложби в Китай, е последвано и допълнено от публикации с оценки в различни издания, специализирани арт списания, каталози за графика⁸¹ и онлайн платформи за изкуство.

Директорът на Графична база Гуанлан Ли Канг, споделя в предговор на каталога *Growing Wisdom (Растяща мъдрост)* за изложбата послучай шестгодишнината на Базата:

„Велико Маринчевски от България е стар приятел на Базата (...) Неговите творби са точно като неговата личност – интровертни и изпълнени с мисъл. В една от неговите графики „Усещане на Природата – бамбуци и птица“, обектите са много опростени, с изчистени вертикални и хоризонтални линии. Тези линии са с корени в Западната абстракция, но също така и в Източната Дзен естетика, където външното е базирано на вътрешното състояние.“⁸²

Директорът на Международния отдел на Музея за графика на Китай Джао Джиачун анализира творчеството на автора в Предговора на каталога, издаден за самостоятелната изложба в Музея през 2017 година:

„Ако източната култура и западната култура са в състояние да се разбират на едно по-високо ниво, а доброто графично изкуство да може да отразява една и съща природа и едни и същи ценности, то графиките на българския творец Велико Маринчевски представляват изкуството, което и източната, и западната култура могат да оценяват от тяхната собствена културна точка. Неговото изкуство произхожда от Запада, но притежава естетическия чар на ориенталския Дзен. Концепцията на неговите творби е лесна и естествена, а картината кратка и ясна, но никога не ѝ липсват елегантни детайли и творческо напрежение. (...) В своята работа Велико изоставя външния вид на нещата и изважда най-е фундаменталните елементи до една нова висота. В творбата му детайлите избледняват до нови нива

⁸¹ Chinese Printmaking, 2011, p. 44-45, p. 56-57.

на символизъм, разкривайки един успокояващ и естествен образ, и една дълбока простота.“⁸³

В друго издание от международната изложба ‘Formation’, д-р Си Дан (Гуанджоу Академия) отбелязва: *“Българският художник Велико Маринчевски, с усещането на Дзен в източната култура, разкрива себе си в подчертана корелация с Природата. В неговата творба „Усещане на природата - отражения“ от серията Лунни езера, Велико чудотворно преобразува стеблата, птиците и камъните в определени символи, обвити в нежната лунна светлина. Светлината, отразена над езерото е точно неговото вдъхновение за добродетелите на човечеството, неговата възхвала за красотата на живота и копнеж за тихо и неуловимо състояние.“*⁸⁴

Шестте самостоятелни изложби в България, плод на работата на автора в Китай, са представяни в телевизионни и радио медии, получават оценка и анализи на творчеството от български изкуствоведи. Проф. д-р Ирина Генова за изложбата в галерия „Ракурси“:

„(...) С хармоничните ясни форми и с тази вътрешна светлина, която впечатлява винаги, формите сякаш излъчват и деликатно отразяват светлина. Графичните му образи не разказват. Те не описват природни форми, а сякаш ги явяват. И това става някак тихо и непретенциозно. Явяват Природата като същности, като основни, ако щете, първични елементи, или, както в тази изложба - като небесни тела в сякаш очуднени пространства и движение в музикален ритъм. Меката, златисто-сребриста светлина често се прорязва от силен лъч с тържеството и в същото време - драмата на проникновението. Ясните на пръв поглед композиции, всъщност имат сложна драматургия. (...) Ние знаем за афинитета на художника към източната култура и философия, и за неговите дълги престои в Китай. В критически отклик към изложбите му и в Европа, и в България,

⁸² Li, Kang, ‘Growing Wisdom’, Written on the sixth anniversary of Guanlan Printmaking Base, Preface, 2014

⁸³ Zhao, Jiachun, Preface, ‘Sensing Nature: Veliko Marinchevski and His Print Works’, Catalogue, China Printmaking Museum, 2017. Превод на текста от английски: Ния Рибарова.

⁸⁴ Xie Dan, Lecturer of Guangzhou Academy of Fine Arts, Formation 2015 International Print Exhibition, Catalogue, p. 08.

и в Китай, или в Япония, колегите отбелязват въздействието на Дзен естетиката. (...) Така че, ако трябва да кажа накратко какво е феноменалното в тези работи на Велико Маринчевски, за мен това е, че нишките на западния и източния опит се преплитат по един много въздействащ начин.“⁸⁵

Създадените графики през целия изследван период (2009-2020) в ателиетата на Гуанлан, са селектирани сред висока конкуренция и участват в престижни международни биеналета и триеналета на графиката, международни и национални конкурси, от които печелят няколко престижни награди като *Jean Couy Prize* от 8-мо Международно биенале на графиката *Sint-Maur*, Франция (2017).

Тези участия водят до покани от други творчески резиденции - УАС в Тянджин, *Sciolla Internazionale di Grafica* – Венеция и до академичен обмен с преподавателска дейност и уъркшопи в художествените академии на Тянджин и Кралската в Антверпен, завършили с представяне на произведенията в изложби.

През 2016 година, авторът получава покана от *Националния фонд за изкуства на Китай* и Музея за графика за преподавател в „*Национален курс по графика за обучение на асистенти*“, селектирани от 15-те основни художествени академии на Китай (юни-август). Целта и задачите са да сподели своя опит и умения с китайските асистенти, да ги запознае с нови за тях печатни техники, практикувани от българската графична школа, както и разкриването на лични открития в технологията на графиката, в целия процес от гравирането до печата. Културен и професионален диалог, взаимноползотворен обмен на информация в колективен творчески процес, завършил с изложба в Музея за графика на Китай.⁸⁶

През същата година е присъдена титлата „*Почетен гост на Графична база Гуанлан*“ за „*изключителен принос в изграждането, развитието и художествения обмен*“, което дава привилегията на автора да посещава Базата по желание и с това да бъде постоянна част от Инициативата. Оказвана е честта няколко пъти да бъде гост на събития, като *Биеналето*, *Алианс за графика*, *Графично изложение* в Гуанлан и други.

⁸⁵ В интервю на Юлия Петрова с проф. д-р Ирина Генова, БНР, Артефир: <https://bnr.bg/post/101191489>

През 2017 година авторът съдейства за свързването на Музея за графика на Китай и Графична база Гуанлан с Националната галерия в София, като написва и внася за разглеждане пред „Изложбен съвет“ проект-предложение за изложба по Инициативата „*Един пояс, един път - Печелившо за всички сътрудничество - проект за графика*“. Проектът е одобрен, а масштабната изложба реализирана през есента на същата година в Двореца (стр.18) и в Дунхуан, Китай, където присъства и участва в научна конференция с анализ за обмена и сътрудничеството между двете страни. През 2019 година, авторът е поканен да изнесе реч от името на международните автори на откриването на изложбата в Пекин, в Музея на Забранения град, в присъствието на Зам.-министъра на културата и туризма Ли Кун⁸⁷. Това е важен атестат за българската графична школа и доказателство за приноса към културната Инициатива.

Натрупването на опит след многократни покани и работа в ателиетата, взаимоползотворното сътрудничество през годините, развитието като автор и успехите, водят до покана от Ръководството за *самостоятелна изложба в Музея за графика на Китай*. Откриването ѝ е на 25.10.2017 година. Представена е селекция от 58 творби, главно в техниките на *дълбокия печат*. Издаден е двуезичен каталог. На официалното откриване присъства Ли Канг – директор и главен куратор на Музея и на Базата. Това е първата самостоятелна изложба на международен автор в Музея за графика на Китай.⁸⁸ Този факт е повод за присъждане на наградата „*Мъж на годината*“ в „*Арт категория*“ на Националния конкурс на Дарик радио (в компанията на режисьора Виктор Божинов за филма „*Възвишение*“).⁸⁹

Директорът на Международния отдел на Музея - Джао Джиачун - в предговор на каталога за самостоятелната изложба на автора:

⁸⁶ <https://mp.weixin.qq.com/s/NuposRenwZl5IMb1y5XObQ>

⁸⁷ https://mp.weixin.qq.com/s/JTrZ4wJB_7Bf1XvBJ6MIRQ ;

⁸⁸ Публикация на НХА за изложбата: <https://nha.bg/bg/novina/veliko-marinchevski-e-purviyt-bulgarski-hudojnik-koito-predstavi-samostoytelna-izlojba-v-nacionalen-muzei-za-grafika-v-kitai>

Публикация за самостоятелната изложба в Китай:

https://mp.weixin.qq.com/s/AzSqv_P8ZEAhL8uup1ABqw?fbclid=IwAR3tqKHJCqRpXXsJvRmzOinrckpoiBu6KNZzDNpYF1UpjZQrQshs4VfsM

⁸⁹ Мъж на годината, Дарик радио, 2017: <https://manoftheyear.bg/galeria/35/Maj-na-godinata-2017>

(...) „Той не пести усилия, за да улесни приятелското общуване между българските и китайски графици. През 2010 година той подкрепи сътрудничеството за успешното организиране на изложбата за графика от колекцията на Гуанлан в София. Освен това, чрез неговата координация през есента на 2017 г. бе представена с грандиозна премиера в Националната галерия в София международната изложба за графики „Един пояс, един път - Печелившо за всички сътрудничество“, организирана съвместно от Китайската национална художествена академия и Графична база Гуанлан, като по време на този процес той работи усилено и за първоначалната комуникация и за голямата церемония по откриването. Велико питае дълбоки чувства към своята страна и към Китай. Пребивавал е многократно в Базата за оригинални графики в Гуанлан, за да живее и да твори, и е удостоен със званието „Почетен гост“ на Графичното градче в Гуанлан, като през това време дава огромен принос за обмена на графики между Китай и Източна Европа. Изложбата организирана за Велико в Музея за графика на Китай е едновременно високо признание за неговото графично изкуство и награда за дълготрайното му приятелство и подкрепа за развитието на графичното изкуство в Гуанлан.“⁹⁰

По време на успешната самостоятелната изложба, Ръководството на Музея отправя покана към автора за куратор на изложба „Съвременни български графици“ и това е първата представителна изложба на друга държава в Музея за графика на Китай. Представени са 10 селектирани автори (2018 г., виж стр. 29).

Следва покана от Ръководството на Музея за куратор и участник на/в изложба „Диалог – Графика от Централна и Източна Европа“, представяща водещите графични школи: Словакия, Чехия, Германия, Полша, Сърбия и България, с едни от най-големите имена в графиката: Албин Бруновски, Владимир Гажович, Иржи

⁹⁰ Zhao, Jiachun, Preface, ‘Sensing Nature: Veliko Marinchevski and His Print Works’, Catalogue, China Printmaking Museum, 2017.

Андерле, Паул Вундерлих, Станислав Вейман, Стоян Цанев... общо 20 автора със 71 произведения в класически графични техники (2020-2021).⁹¹

Като човек и график винаги съм се чувствал по дух и естетика близо до Изтока. Корените ни са от Изток, следват и се разклоняват по пътя на коприната. Така, както графичното изкуство днес върви по същия Път - история, традиции, бъдеще. Моите лични впечатления от Китай са неминуемо свързани с творческия ми път. Местата и хората, които са причината и отговорните съзидатели на моето вдъхновение и развитието ми като автор, художник и човек. Това са хората, които работят в Базата Гуанлан. С течение на годините аз намерих повече от послание, повече от вдъхновение. Намерих художественото изображение на смисловния ми изказ. Олицетворението на мисловното ми Аз. И създадох най-добрите си творби.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Създадено в Китай е отдавна наложило се определение в културата и изкуството. Представено в Китай е една силна референция за даден автор и творба, референция, откриваща хоризонти и отваряща врати. Китай вече не е аутсайдер, а един от основните играчи при определянето и налагането на стандарти. И даването на отговори на въпроси като: Какво изкуство е стойностно и Кое изкуство има общочовешко послание.

Изследването представя изумителното скоростно развитие и мощ на Китай в икономически и културен план, разкрива взаимовръзката и стратегията за влияние, разширяването и засилването на международните сътрудничества и обмен в областта на културата и в частност – в графиката. Описаните инициативи, проекти и събития в разглеждания период, постигнатите резултати и анализите, са безспорни доказателства на основната теза - Китай е световен доминант и гарант за печелившо за всички сътрудничество в графичното изкуство, в духа на „Един пояс, Един път“, както в международен план, така и между Китай и България.

⁹¹ Interlocution – Printmaking in Central and Eastern Europe Exhibition: https://mp.weixin.qq.com/s/LaR-mgRtQ1IFX7iJzjsFFA?fbclid=IwAR06ZH92KпуQVr_AjzDSxOWT3BBYtc7nZVhY0R6-aqTDNkaRaHxdcIW018A

Изследването показва, че за художественото образование, развитието и популяризирането на графичното изкуство, Китай е създал и създава образователни, социални, творчески, академични институции и организации - без аналог, които действат самостоятелно и взаимодействат изключително за общия културен прогрес. Като образец в графичното изкуство е изложено *триединството* на Графичната база Гуанлан: Творческата резиденция - Международното биенале на графиката - Музеят за графика на Китай. Като визия, ефективност и важност, това триединство е без аналог в областта на съвременната графика. Мащабите на международните графични форуми и изложби, събраната експертна мисъл от всички страни, проблемите, които разглеждат и решават за настоящето и бъдещето на графиката, култивирането на таланти, събирането на елитни и колоритни международни творци в обща творческа среда, количеството и качеството на създадените творби и изложбите, както подпомагането и колекционирането им - са без аналог.

Освен в международен план, дисертационният труд разглежда възникването на първите контакти в съвременната графика, в разглеждания период, между български автори и китайски художествени институции, посочва задълбоченото и успешното развитие на отношенията - от личностни към институционални и междуинституционални.

Важен принос са изследваните академични отношения - обмен на преподаватели и студенти, и реализираните изложби между Националната художествена академия и Централната академия за изящни изкуства (Пекин), както и с други китайски художествени академии; между НХА и Графична база Гуанлан.

Разглежданите проблеми, направените анализи и подробната фактология показват връзката на автора на дисертацията като пряк свидетел в събитията през годините, както и повлияването му на творческа и личностна основи, неговото развитие като автор, които да се впишат в изискването на форма „Б“ на докторантурата на НХА, изложено в глава „Лично творчество“, като допълнително се прави самооценка и анализ на графичните листове, преминали през пълния, завършен цикъл.

Наличието на ясна визия за бъдещето на графиката, скоростното развитие и натрупването на повече от десет годишен опит от Ръководството на Графична база Гуанлан, води до изграждането на още една нова модерна сграда с ателиета (2020).

„Това не само изяснява международната функция, но и подобрява творческата ефективност. Новото ателие осигурява широко обществено пространство, осигурява на художниците и техниците да общуват пълноценно за ново вдъхновение и неограничена креативност. В бъдеще никога няма да забравим първоначалното си намерение – Да продължаваме да предоставяме на творците среда на кипене за творене.“⁹²

Краят на това изследване съвпада със значимо съвместно събитие, своеобразен мост от миналите-настоящи-бъдещите диалог и сътрудничество между двете страни в графичното изкуство. На 28.12.2020 г. в Музея за графика на Китай е открита изложбата *„Диалог - Графика от Централна и Източна Европа“/ ‘Interlocution – Printmaking in Central and Eastern Europe’*, в която са представени едни от най-големите имена: Албин Бруновски, Паул Вундерлих, Владимир Гажович, Иржи Андерле⁹³, Стоян Цанев... автори от водещите графични школи на Словакия, Чехия, Полша, Германия, Сърбия, България. Експозицията е още една възможност за още един поглед - колкото познат, толкова и различен - над графиката от Централна и Източна Европа – търсения, постижения и принос. С подкрепата на Ръководството на Музея и Ли Канг, представена е селекция от 20 автора със 71 творби.⁹⁴ (януари-март). *“В цялостния облик на колекцията резонира отзвукът на особена притегателна сила, която имат културният фундамент и философската мисъл на Изтока за западния творец през двайсетото столетие. Настоящата инициатива е съществен ирих в процеса на интензивен обмен, базиран върху активната културна стратегия на Китай през последните десетилетия.“⁹⁵* Изложбата е поверена на български куратори – на автора на дисертацията и участник по покана от Ръководството на Музея, и на изкуствоведа Елица Терзиева. Това е още едно доказателство за успешно

⁹² Guanlan Printmaking Base, 2020

⁹³ Част от творбите са предоставени от колекцията на Epreuve d'Artiste Gallery Antwerp, с която авторът на изследването има професионални отношения от 2013 година.

⁹⁴ Графика от Централна и Източна Европа, БНР, Юлия Петрова, Артефир, Интервю с кураторите: <https://bnr.bg/post/101427246>

реализираните междуличностни и междуинституционални двустранни отношения, както и отговорна мисия: тези професионални и приятелски нишки между Китай и България да продължат да бъдат най-силните по *Пътя на коприната*.

Приносни моменти на дисертационния труд

1. Дисертацията е първото подобно монографично изследване, разглеждащо **връзката между икономика-култура-изкуство/графика и влиянието на Китай в международен план;**
2. Подробно е изследвана и систематизирана **цялостната дейност и световен принос в графичното изкуство на Графична база Гуанлан в нейното триединство – База, Музей и Биенале на графиката**, което не е било обект на научно изследване до този момент.
3. За пръв път подробно е изследван и представен **хронологично проектът „Един Пояс, Един Път“ в областта на изкуството/графиката**. Основен приносен момент за България и Китай. Проблемът не е бил обект на подобно научно изследване.
4. Като основен приносен момент са изложените в изследването исторически данни, ретроспективни, хронологични за **състоянието и постиженията на съвременната българска графика под влияние на китайските художествени институции**.
5. Важен приносен момент за НХА е **разглеждането, хронологичното описание на академичния обмен, сътрудничество и постижения с Централната академия за изящни изкуства (САФА) и други академии на Китай**.
6. Чрез направеното изследване и анализи, **научният труд доказва китайската културна инициатива/стратегия за развитието и популяризирането на съвременната графика**.

⁹⁵ Елица Терзиева, част от текста към книжното издание на изложбата.

7. Изследването представлява **информационна платформа, отнасяща се до актуалните тенденции в областта на съвременната графика**, част от която е създаването на богата и ценна база фотографски материали, представящи и доказващи описаните събития.

8. Ценен и важен принос за дисертационния труд са **първите и единствени до този момент интервюта**, проведени от автора с личности с изключителен принос – директори, мениджъри, изкуствоведи, куратори и професори, свързани с изследваните китайски художествени институции. Отговорите са доказателство за постигнатото изключително сътрудничество с България. Приложени са материали, които да документират. Анализите са **ключови и ценен източник за академичните и изкуствоведските среди, както и за графичните кръгове в Китай и по Света.**

Публикации по темата на дисертацията

Сборник с доклади: VII Научна конференция с международно участие: „Съвременни технологии в културно-историческото наследство.” Технически университет, София, 2019; Постерна сесия.

1. Доклад I. *“Графична база Гуанлан - пример за осъществяването на една успешна визия”* - с. 190-195.

2. Доклад II. *“Печелившо за всички сътрудничество: Един пояс, Един път – Международна графична изложба / Win Win Cooperation Belt and Road International Printmaking Exhibition”* – с. 196-200;

3. Брой 09 на Списание за култура и изкуство „*Артизанин*“, с основна тема – „Азия“ Публикация: *„Битието на душата - между Поднебесната империя и Забранения град”* - юни 2018, с. 90-100.